

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta, Katedra romanistiky

Analýza česko-španělské terminologie v oblasti včelařství

**Analysis of Czech-Spanish Terminology
in the Field of Beekeeping**

Magisterská diplomová práce

Obor studia: Španělská filologie se specializací na tlumočnictví a překlad

Autor: Bc. Kristýna Petrovská

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Ondřej Klabal, Ph.D.

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem svou magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením Mgr. et Mgr. Ondřeje Klábala, PhD., a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne

Podpis:

Mé poděkování patří vedoucímu této diplomové práce Mgr. et Mgr. Ondřeji Klabalovi, PhD., dále mé rodině a blízkým přátelům za jejich bezmeznou podporu. Ráda bych poděkovala zejména Ondřeji Včíslvi, Tomášovi Konečnému a Albrechtovi.

Taktéž děkuji Janu Rájovi za předání cenných znalostí v oblasti včelařství.

OBSAH

Úvod	5
1. Terminologie.....	6
1.1. Termín.....	6
1.2. Význam slova.....	6
1.3. Slovotvorba	10
2. Ekvivalence.....	12
2.1. Ekvivalent	12
3. Lexikografie.....	15
4. Včelařství.....	17
4.1. Definice	17
4.2. Apis mellifera.....	17
4.3. Historie včelařské praxe	17
4.4. Význam včely medonosné.....	18
4.5. Současné problémy včelařství	18
4.6. Varroáza	19
4.6.1. Termosolární úl.....	20
4.7. Včelařství ve Španělsku	20
5. Včelařská terminologie.....	21
Závěr.....	62
Resumé	64
Seznam zdrojů a literatury	65
Elektronické zdroje	66
Seznam obrázků.....	71
Seznam grafů	72
Seznam příloh	73
Anotace.....	74
Annotation	75
Přílohy	76

Úvod

Tato magisterská diplomová práce se zabývá analýzou česko-španělského lexika v oblasti včelařství. Cílem této práce je analyzovat španělské ekvivalenty českých termínů a navrhnout adekvátní překlad těch, které na základě provedených rešerší nejsou ve španělštině známy.

V teoretické části této diplomové práce jsou definovány základní pojmy týkající se terminologie, ekvivalence, lexikografie a také včelařství, které je v kapitole popsáno pouze okrajově. Objasněn je také význam tohoto oboru a současné problémy, se kterými se v současné době mohou včelaři po celém světě potýkat.

V praktické části je uvedena vybraná včelařská terminologie, která je následně analyzována. Součástí této práce je česko-španělský včelařský glosář.

Téma bylo zvoleno z několika důvodů. Jedním z nich, a zároveň tím nejdůležitějším, je má spolupráce se společností *Apis Innovation s.r.o.* Ta před lety uvedla na trh svůj vynález – ekologické zařízení, které úspěšně pomáhá včelám v boji proti varroáze (viz dále) – *termosolární léčebný úl*. Díky tomuto inovativnímu řešení lze zabránit zbytečnému vymírání včelstev a přispět tak k udržení světového ekosystému. *Termosolární úly* se již exportují do několika zemí světa, nicméně do Španělska, ani Latinské Ameriky se zatím kvůli jazykové bariéře nedostaly.

1. Terminologie

V této kapitole jsou definovány základní pojmy. Dále je popsán vznik termínů a jejich vlastnosti. Tato kapitola je klíčová pro analýzu v praktické části této práce.

Terminologii je možné chápat jako teorii, která se zabývá vztahy mezi termíny a pojmy. Jedná se tedy o slovní zásobu konkrétního zaměření. V rámci terminologie jsou sbírány a popisovány termíny.¹

Začátkem 19. století se ve Francii slovo *terminologie* využívalo ve smyslu žargonu, bylo spojeno s negativní konotací.²

1.1. Termín

Terminologie neboli odborné názvosloví je tvořena termíny a využívána v odborném stylu komunikace.³

Podle Poštolkové lze termín nebo také odborný název definovat jako „pojmenování pojmu v systému pojmů některého vědního nebo technického oboru“. Termíny se všeobecně vyznačují jednoznačností jejich významu, ten je jasný i bez kontextu.⁴ Mimo již zmíněnou jednoznačností se termíny charakterizují také nosností, přesností, ustáleností a nebývají expresivní. Ne vždy však splňují všechny uvedené vlastnosti. Existují např. termíny, jejichž význam není zcela jednoznačný.⁵ Termíny mají v odborném textu informační (komunikační) funkci mezi autorem a adresátem, přičemž oba obvykle mají znalosti z daného (či podobného) vědního oboru. Tyto odborné texty obsahují jak teoretické vědecké poznatky, tak popis či shrnutí výzkumu. Cílem textů odborného charakteru je tedy předat znalosti, objasnit problematiku, a to prostřednictvím odborných termínů.⁶

1.2. Význam slova

Význam slova je v této diplomové práci velmi důležitým tématem. Hauser význam slova definuje jako „jazykově ztvárněný odraz objektivní skutečnosti ve vědomí dané společnosti. Jeho základní složkou je pojmový obsah a průvodní významy expresivní a

¹ Martínez, S. M., & Benítez, P. F. (2008). *Terminología para traductores e intérpretes*. Ediciones Tragacanto., str. 19.

² Tamtéž, str. 19.

³ Hauser, P. (1980). *Nauka o slovní zásobě*. SPN., str. 32.

⁴ Poštolková, B., Roudný, M., & Tejnor, A. (1983). *O české terminologii* (Vol. 2). Academia., str. 24.

⁵ Hauser, P. (1980). *Nauka o slovní zásobě*. SPN., str. 32.

⁶ Poštolková, B. (1984). *Odborná a běžná slovní zásoba současné češtiny* (Vol. 84). Academia., str. 11.

stylistické. Je společensky závazný a objektivní. Význam je neoddělitelně spjat s výrazovou (formální) stránkou slova.⁷ Slova mohou být jednovýznamová a mnohovýznamová.

- **Jednoznačná slova**

Jak už samotný název napovídá, jednoznačná (jednovýznamová) slova mají pouze jeden význam. Takových slov je obecně méně než mnohovýznamových. Nejčastěji se jedná o vlastní jména či odborné názvy. Většina vybrané včelařské terminologie v praktické části této práce je tedy významově jednoznačná.⁸ Jako příklad lze uvést včelařský termín *plemenáč*, který je definován jako „menší úl osazený plodovými plásty s vybíhajícím plodem, neoplozenou matkou nebo matečnicem.“⁹ V Moderním včelaři je např. zmíněn v rozhovoru se včelařem: „S prací začínám kolem 20.dubna se sedmirámkovými oddělkami a 30.dubna již přelarovávám. Pak děláme třírámkové *plemenáče* v Miniplusech, kterých mám letos pět set rozdělených na dvě poloviny.“¹⁰ Tento termín má pouze jeden význam a není tedy nutné jej zasadit do kontextu pro úplné vyjádření významu.

Dalším příkladem termínu s absolutní jednoznačností je termín *česno*. Ten má jediný význam „vstupní otvor do úlu, ústí úlu“.¹¹ Stejnou definici lze také nalézt ve Včelařském výkladovém slovníku – „Otvor do úlu pro vstup včel, větrání apod.“¹²

- **Mnohoznačná slova**

Jak je již zmíněno výše, mnohoznačná slova se vyznačují tím, že obsahují dva nebo někdy i více významů. V jazyce je mnohoznačnost častější než jednoznačnost, a to z důvodu ekonomičnosti jazyka. V případě, že se mnohovýznamové slovo vyskytuje samostatně, není jeho význam úplný a je vyžadován kontext.¹³

Z včelařské terminologie lze jako příklad nejednoznačného termínu uvést slovo *očko*, který je ve Včelařském výkladovém slovníku definován jako „otvor do nástavku, který

⁷ Hauser, P. (1980). Nauka o slovní zásobě. SPN., str. 68.

⁸ Tamtéž, str. 69.

⁹ Slovník spisovného jazyka českého,

<<http://www.ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=plemenáč&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=n>>[citováno 23.10.2022]

¹⁰ Moderní včelař. XIX. Opatovice: Pracovní společnost nástavkových včelařů CZ, 2022. ISSN 1214-5793., 08/22, str.12.

¹¹ Slovník spisovného jazyka českého,

<<http://www.ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=plemenáč&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=n>>[citováno 21.10.2022]

¹² Švamberský V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májka spolek pro rozvoj včelařství., str. 8.

¹³ Hauser, P. (1980). Nauka o slovní zásobě. SPN., str. 70.

má význam přídavného česna“.¹⁴ Častější výskyt má však jeho základní, neutrální význam, uveden ve Slovníku spisovného jazyka českého, tedy očko jako „malé oko“.¹⁵ V tomto se jedná o relativní jednoznačnost, neboť tento termín je, ačkoliv jej lze považovat za mnohoznačný, ve včelařské terminologii jednoznačný.

Polysémie v jednom konkrétním oboru by mohla působit kontraproduktivně. Uvnitř včelařské terminologie se tak víceznačné termíny téměř nevyskytují.

- **Kontext**

Podle Hausera nám izolované slovo poskytuje pouze obecnou informaci o jeho významu. K bližší specifikaci je mnohdy vyžadován kontext, případně spojení s jinými slovy. Co se týče závislosti slov na kontextu, nejvíce jej vyžadují přídavná jména, zájmena, předložky, spojky a částice.¹⁶

Př.: „Hustotu medu je možné zjistit z hmotnosti jeho přesného objemu.“¹⁷ V tomto případě slova „je“, „možné“, „z“, „jeho“, „přesného“ vyžadují kontext, neboť samostatně nejsou schopny vyjádřit úplný význam.

- **Terminologická synonyma**

Terminologická synonyma jsou termíny, které vyjadřují stejný význam. Tato paralelnost několika termínů souvisí s rozvojem daného oboru, během něhož docházelo k přejímání nových termínů z jiných jazyků. Tyto synonymní pojmy bývají využity k upřesnění daných termínů.¹⁸ Jako příklad lze uvést pojem *trubčina* neboli *trubčí dílo*.¹⁹ Ještě častější jsou však kombinace domácích a cizích termínů, které tak tvoří synonymní dvojice,²⁰ např. floridská muška, *Apocephalus borealis*.²¹

Synonyma se obecně dělí na naprostá a částečná. Mohou být také stylistická nebo ideografická. Naprostá synonyma lze zaměňovat, mají identický význam i v různých kontextech. To však neplatí u částečných synonymních výrazů, jejich význam je naopak

¹⁴ Švamberg V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 33.

¹⁵ Slovník spisovného jazyka českého,

<<http://www.ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=plemenáč&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=n>>[citováno 21.10.2022]

¹⁶ Hauser, P. (1980). Nauka o slovní zásobě. SPN., str. 66.

¹⁷ Moderní včelař. XIX. Opatovice: Pracovní společnost nástavkových včelařů CZ, 2022. ISSN 1214-5793., 08/22, str. 8.

¹⁸ Poštolková, B. (1984). Odborná a běžná slovní zásoba současné češtiny (Vol. 84). Academia., str. 19.

¹⁹ Švamberg V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 55.

²⁰ Poštolková, B. (1984). Odborná a běžná slovní zásoba současné češtiny (Vol. 84). Academia., str. 19.

²¹ Linhart, R. (2018). *Myslet jako včela*. Mladá fronta., str. 14.

odlišný v různých kontextových rovinách. Španělština je v oblasti včelařství poměrně bohatá na synonymní výrazy. Jak dále analyzuji v praktické části, např. s českým termínem *včelař* korespondují ve španělštině tři synonymní výrazy: *apicultor*, *colmenero* a *abejero*. Jejich užití v jazyce se může lišit na základě kontextu, mají však totožný význam, lze je tedy považovat za částečná synonyma. Jako úplná synonyma lze považovat např. termíny *celda real* a *realera*, španělské výrazy pro matečník.

Na základě významových rozdílů se vymezují synonyma ideografická a na základě stylistických příznaků pak stylistická.²²

- **Slovní zásoba**

Odborná slovní zásoba je podle Poštolkové tvořena odbornými termíny, kdežto její opak – neoborná slovní zásoba je obecné využití spisovného jazyka.²³

- **Vývoj slovní zásoby**

V jazyce je podle Hausera vznik a zánik nových slov součástí procesu vývoje slovní zásoby. Jejich vznik souvisí s rozvojem společnosti a potřebou pojmenovat nové poznatky ve vědeckých či např. technických oborech. Nová slova mohou vznikat dvěma způsoby: tvořením slov a přejímáním slov. Jedním z důležitých zdrojů pro vznik nové slovní zásoby jsou cizí jazyky. Ve vědeckých oborech se tak často lze setkat se slovy latinského (např. *fumigace*²⁴ z lat. *fumo*, což znamená čadit, dýmat či kouřit.²⁵) či anglického původu. Anglicismy se však ve včelařské terminologii téměř nevyskytují.

Vznikají také nová pojmenování – prostřednictvím přenášení slova na nové skutečnosti nebo vznikem sdružených pojmenování.²⁶ Nejčastějším vznikem nových termínů je právě tvorba sdružených neboli složených pojmenování. Jedná se o spojení již existujících slov, které při jejich spojení vytvoří nový význam,²⁷ např. *teplá stavba* – uspořádání rámků kolmo k česnu.²⁸ Přenášením slova na novou skutečnost však také vzniká mnoho termínů,

²² Hauser, P. (1970). *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. Statní pedagogické nakladatelství., str. 14.

²³ Poštolková, B. (1984). *Odborná a běžná slovní zásoba současné češtiny* (Vol. 84). Academia., str. 10.

²⁴ Fumigace – léčba proti varoáze prováděna kouřem s účinnou látkou (nejčastěji amitraz nebo kyselina šťavelová), Švamberský V. (2016). *Včelařský výkladový slovník*. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 12.

²⁵ Latinský slovník, <<http://www.latinsky-slovník.latinsky.cz/latinsko-cesky/>> [citováno 22.9.2022]

²⁶ Hauser, P. (1970). *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. Statní pedagogické nakladatelství., str. 19.

²⁷ Tamtéž, str. 22.

²⁸ Včelařství Havlíčkovi <<http://www.vcelarstvihavlickovi.cz/Nastavek-palubkovy-37x30-Cechoslovak-d497.htm/>> [citováno 16.10.2022]

příkladem je slovo *divočina* s původním významem divoké krajiny či výstřednosti,²⁹ které bylo přeneseno do včelařské terminologie pro definici „plástů vystavených ve volném prostoru bez mezistěn“.³⁰

- **Terminologizace**

Mezi odbornou slovní zásobou a spisovnou slovní zásobou (někdy také slovní zásoba národního jazyka) existuje velmi pevné spojení. Oba systémy slovní zásoby se vzájemně ovlivňují. Stejně jako se z odborných termínů mohou postupně stát běžně užívané termíny, tak naopak neodborné termíny mohou často sloužit jako zdroj slovního materiálu nových odborných termínů. Tento způsob vzniku termínů se nazývá terminologizace.³¹

1.3.Slovotvorba

Pro lepší objasnění analyzovaných španělských ekvivalentů české terminologie v oblasti včelařství, kterým se věnuji v praktické části této práce, je vhodné objasnit také některé termíny z oblasti morfologie a lexikologie. Tato podkapitola se proto zaměřuje na konkrétní část španělské morfologie – tvorbu slov. Nicméně je třeba objasnit, že slovtvorba je předmětem nejen morfologie, ale také lexikologie. Z hlediska morfologického jsou zkoumány formální procesy tvorby nových slov, kdežto z hlediska lexikologického se jedná spíše o určitý popis těchto slovtvorných procesů za účelem tvorby nových významů.³²

Změny, které probíhají v lexiku daného jazyka neprobíhají náhle. Vznik nového synonyma tak neznamena nahrazení a okamžitý zánik starého slova, nýbrž soužití obou takových slov, přičemž každé může být využíváno v jiném kontextu. Pro obnovu lexika, respektive implantaci nových termínů disponuje jazyk několika prostředky. Ty mohou být např. morfologického, lexikálního či sémantického charakteru. Jedním z nich, a pro tuto práci důležitým prostředkem, je slovtvorba. Jak již samotný pojem slovtvorba napovídá, jedná se o proces vytváření nových slov v daném jazyce.³³

Odborné názvy mohou být tvořeny různými způsoby. Poštolková uvádí následující způsoby: morfologicky (derivací, kompozicí či abreviací), syntakticky

²⁹ Slovník spisovného jazyka českého,

<<http://www.ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=plemenáč&sti=EMPTY&where=hesla&hsubst=n>>[citováno 16.10.2022]

³⁰ Švamberský V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 9.

³¹ Poštolková, B. (1984). Odborná a běžná slovní zásoba současné češtiny (Vol. 84). Academia., str. 75.

³² Tamtéž, str. 19.

³³ Ezquerro, M. A. (1993). La formación de palabras en español (Vol. 8). Arco libros, str. 11-20.

(terminologická sousloví), sémanticky (upřesněním významu běžných slov či přenesením významu) a přejímáním slov z cizích jazyků.³⁴ Podle autorky se v odborné terminologii nejčastěji vyskytují substantiva,³⁵ neboť jsou snadno zpracovatelné ve slovnících a tvorba definic je v jejich případě nejjednodušší.³⁶ Je tomu tak i ve vybraném analyzovaném vzorku včelařské terminologie, kterou uvádím v praktické části této práce.

V rámci kompozice existují dvě či více lexikálních jednotek, které mohou uvnitř jazykového systému existovat separovaně, naproti tomu v derivaci se nachází jedna gramatická jednotka, která se samostatně nevyskytuje. Lexikální kompozicí se rozumí skládání nových slov. Ta se mohou skládat několika způsoby, a to např. tzv. synapsí (kolokací), disjunkcí, juxtapozicí či zkracováním. Synapse je spojení alespoň dvou významných lexikálních jednotek. Tento typ kompozice je hojně využíván právě v odborné terminologii. Jako příklad lze uvést španělské termín *cámara de cría*, což v češtině znamená plodiště (viz kapitola Včelařská terminologie). Synapse je ve španělštině vždy tvořena buď kombinací substantivum + předložka *de* + substantivum nebo substantivum + předložka *de* + adjektivum. V případě, že se na místě prvního slova vyskytovalo sloveso, nejednalo by se o typ kompozice, nýbrž o slovesnou vazbu opisnou. Disjunkce je forma kompozice, při níž dochází k vazbě nominálního charakteru. První část takové vazby je určité pojmenování, druhá část specifikuje první. Např. *ácido fórmico* – kyselina mravenčí. Juxtapozice (v češtině spřahování) je spojení dvou lexikálních jednotek za účelem vzniku jednoho slova. Esquerra jako příklad juxtapozice uvádí např. slovo *hispanohablante*, které znamená španělsky mluvící. Zkracování se rozlišuje na několik druhů. Vzhledem k tomu, že tento druh kompozice není klíčovým pro tuto práci, je vhodné uvést pouze stručně některé typy. Může se jednat např. o akronyma (vytvořeny z počátečních písmen), zkratková slova či kombinované zkratky.³⁷

Derivace neboli odvozování slov se uskutečňuje prostřednictvím slovtvorných prostředků předpon a přípon. Příkladem takové derivace může být například španělské slovo *cronología* (česky chronologie).³⁸

³⁴ Poštolková, B., Roudný, M., & Tejnor, A. (1983). O české terminologii (Vol. 2). Academia., str. 34.

³⁵ Tamtéž., str. 35.

³⁶ Tamtéž., str. 36.

³⁷ Esquerra, M. A. (1993). La formación de palabras en español (Vol. 8). Arco libros, str. 21-46.

³⁸ Tamtéž., str. 48-49.

2. Ekvivalence

V této kapitole budou objasněny pojmy týkající se ekvivalence a jednotlivých druhů ekvivalentů.

Termín ekvivalence je v rámci teorie překladu, zejména z pohledu překladatelského procesu, elementární. Jedná se o rovnocennost mezi výchozím a cílovým textem.³⁹

S pojmem ekvivalence přišli jako první teoretikové překladu Vinay a Darbelnet, Jakobson a Nida, a to na konci šedesátých let 20. století. Vinay a Darbelnet pohlíželi na ekvivalenci jako na překladatelský proces. Jakobson se více soustředil na lingvistickou stránku překladu, tvrdil totiž, že ekvivalence je hlavní otázka lingvistiky, ale je nemožné najít úplnou ekvivalenci mezi dvěma jazyky. Podle Nidy je však ekvivalence určité vymezení počátku samotného překladu, jedná se o nalezení nejpřirozenějšího ekvivalentu k danému případu. Později, v osmdesátých letech se pojmem ekvivalence zabývala také německá teoretička Nordová, ta je podle ní spojena s věrností překladu, odkazuje se na pojmy volný a doslovný překlad. Zmiňuje také funkční ekvivalenci a zároveň pojem ekvivalence kritizuje, neboť ekvivalence jako taková nebere v potaz příjemce konečného překladu, ani kontextové parametry. Začátkem devadesátých let přicházejí s novým názorem na definici ekvivalence také Hatim a Mason. Ti tvrdí, že pojem adekvátnost je vhodnější nežli pojem ekvivalence. Reissová a Vermeer definují ekvivalenci jako vztah mezi lingvistickými jednotkami obou textů (výchozího a cílového).⁴⁰

2.1. Ekvivalent

Při překladatelském procesu je podle Knittlové důležité soustředit se na hledání vhodného překladového protějšku neboli ekvivalentu v cílovém jazyce. Ten je totiž jak ekvivalentem lexikálním, syntagmatickým, ale také výpovědním. V případě, že dojde k nalezení vhodného ekvivalentu, může se jednat o úplný, částečný, případně lze najít více ekvivalentů. Pokud takový ekvivalent nelze najít, řešením může být náhrada opisným výrazem nebo kalkem.⁴¹

³⁹ Popovič, A. (1983). *Originál-překlad: interpretační terminologie*. Tatran, str. 189.

⁴⁰ Albir, A. H. (2001). *Traducción y traductología*. Cátedra, str. 203-208.

⁴¹ Knittlová, D.; Grygová, B.; Zehnalová, J. (2010) *Překlad a překládání*. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, str. 24-25.

- **Absolutní ekvivalent**

Úplnými protějšky, jinými slovy absolutními ekvivalenty se rozumí zejména pojmenovací jednotky, nejčastěji podstatná jména. Lze se tak např. setkat s pojmenováním věcí, ve vztahu k člověku, zvířat apod. V praktické části mimo jiné demonstrují příklady takového typu ekvivalence (viz dále). Jak již bylo řečeno, existují také slova, která nemají pouze jeden protějšek, ale hned několik. Taková slova jsou monosémantizována důležitým faktorem, kontextem. To znamená, že v konkrétním kontextu mají pouze jeden význam. Co se týče stránky formální, některé protějšky projevují znaky určité podobnosti, tzn. jedná se např. o jedno slovo, jak ve výchozím, tak v cílovém jazyce.⁴² Jako příklad úplných protějšků lze uvést termín plodiště, španělsky *cámara de cría*.⁴³

- **Částečný ekvivalent**

Ne vždy je možné najít úplný protějšek, neboť dané jazyky, ačkoliv mnohdy mají společné rysy, představují určité odlišnosti, které jsou do jisté míry schopny zamezit nalezení takového protějšku. Takové odlišnosti pak mohou být např. na rovině formální, pragmatické, významově denotační či významově konotační. V rámci formálních rozdílů lze uvést např. problematiku jednoslovnosti a víceslovnosti. Jak bylo již výše zmíněno, jednoslovný termín výchozího jazyka může být přeložen víceslovným termínem a naopak. Co se týče úrovně pragmatické, překladatel někdy inklinuje k přidání nebo naopak vypuštění určité informace. Pokud je sdělení neúplné, překladatel se rozhodne chybějící informace dovysvětlit. V opačném případě, pokud v textu informace nadbývají, překladatel se chce vyhnout zbytečné redundanci, a tak informaci z textu vypustí. Lze se také setkat s tzv. náhradou analogií určité skutečnosti, to zejména v případě překladu měrných jednotek, které se mnohdy mohou lišit v závislosti na geografickém určení. Na rovině významově denotační může dojít např. ke specifikaci, respektive určitému rozšíření informační složky. Při překladu je nezbytné mít na paměti, že všechny jazyky se liší rozdílným spektrem konotací výpovědí. Tyto rozdíly mohou v překladu způsobovat citelné komplikace. Odlišnosti v konotacích jsou aspekty týkající se lidských emocí, které se projevují na jazykové úrovni. Promítají se zde např. sociální rozdíly. Existují stylistické a expresivní konotace. Expresivní konotace mají funkci zesílení dané výpovědi, tedy určitou apelaci, a do pozadí se dostává komunikativní funkce. Mohou být jak kladné, tak záporné. Jedná se tedy o fenomén velmi subjektivní, závislý na postoji mluvčího

⁴² Knittlová, D.; Grygová, B.; Zehnalová, J. (2010) Překlad a překládání. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, str. 39-41.

⁴³ Material de apicultura, <<http://www.materialdeapicultura.com/glosario-de-terminos/>> [citováno 2/10/2022]

k dané skutečnosti. Některá slova jsou však konotačně neutrální, ale často v textu získávají tzv. příznakovost.⁴⁴

- **Nulový ekvivalent**

V určitých případech se však může stát, že vhodný protějšek v cílovém jazyce nejde najít, neboť žádný takový neexistuje.⁴⁵

- **Více ekvivalentů**

V jazycích, ve kterých je častá polysémie, se často lze setkat s nalezením více možných protějšků. Jak již bylo řečeno výše, v tomto případě je nutné pohlížet na situační kontext, podle něhož následně dojde k volbě nejvhodnějšího ekvivalentu. V kapitole Včelařská terminologie se takovými ekvivalenty zaobírám podrobněji. Uvádím např. termín včelař, který lze do španělského jazyka přeložit třemi různými způsoby, a to: *apicultor*, *colmenero* a *abejero*.⁴⁶

⁴⁴ Knittlová, D.; Grygová, B.; Zehnalová, J. (2010) Překlad a překládání. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, str. 41-94.

⁴⁵ Tamtéž, str. 113-114.

⁴⁶ Tamtéž, str. 114-119.

3. Lexikografie

Tato kapitola je věnována lexikografii. Lexikografie je aplikovaná lingvistická disciplína, která se zabývá sběrem a popisem slov a lexikálních jednotek.⁴⁷ Jinými slovy, jedná se o vědu zaměřenou na tvorbou lexikografických děl, a to jak z hlediska teoretického, tak praktického. Lišková a Šemelík také zmiňují náročnost tohoto oboru, který mnohdy, i přes jeho důležitost, nebývá zcela doceněn. Úloha lexikografů neboli slovníkářů představuje sérii významných rozhodnutí při výběru vhodného lexika, která nejsou vůbec snadná. Uchopit totiž něco tak živého a komplexního jako je jazyk a limitovat jej stránkami vyžaduje určité kompromisy. Tato činnost je mimo jiné velmi časově náročná, tvorba slovníku může trvat několik let a v některých případech se ani nedočká úspěšného dokončení.⁴⁸

- **Slovník**

Lexikum jazyka je uchovááno ve slovnících. Ty mohou být např. jazykové, které pojednávají o významech slov, či naučné (encyklopedické), jejichž úkolem je předat věcný obsah, ten je zpravidla výrazně širší.⁴⁹ Dále existují také slovníky výkladové a překladové. Zatímco výkladové slovníky se soustředí pouze na jeden jazyk, překladové slovníky prezentují ekvivalenty slov v jednom či více cizích jazycích. Známé jsou také normativní a informativní slovníky. Normativní slovníky jsou typy výkladových slovníků, soustředí se na lexikum jednoho konkrétního časového rozmezí.⁵⁰ Informativní slovníky jsou zaměřeny na několik různých časových období. Co se týče způsobu řazení slov, abecední slovníky jsou seřazeny podle abecedy – řadí slova tzv. od formy k významu (sémaziologicky). Jedná se o častý typ řazení, neboť nabízí přehledné a rychlé hledání požadovaných termínů. Naproti tomu slovníky významové jsou charakteristické opačným řazením, a to podle významu, říká se jim také slovníky ideografické. Slova jsou v těchto slovnících rozdělena do pojmových skupin, které tvoří tzv. pojmovou síť.⁵¹

⁴⁷ Rodríguez, F. C. (2001). *Introducción a la lexicografía española*. Univerzita Palackého v Olomouci, str. 5.

⁴⁸ Lišková, M., & Šemelík, M. (Eds.). (2019). *Jak se píše slovníky, aneb, Lexikografie pro každého*. NLN, str. 9-10.

⁴⁹ Hauser, P. (1970). *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. Statní pedagogické nakladatelství., str. 25.

⁵⁰ Hauser, P. (1980). *Nauka o slovní zásobě*. SPN, str. 172.

⁵¹ Tamtéž, str. 173.

- **Glosář**

Součástí této práce je také dvojjazyčný terminologický glosář. Jedná se o seznam abecedně řazených termínů z konkrétní odborné oblasti (v tomto případě včelařství), doplněn jejich definicemi v obou jazycích.⁵²

Pojmenování glosář pochází z latinského slova *glossarium*, složeného ze slova *glossa* (nesrozumitelný) a *arium* (uschování). Spojením těchto slov vznikl nový význam – objasnění nejasných slov.⁵³

Pojmy slovník a glosář mohou být mnohdy zaměňovány, nicméně glosář na rozdíl od slovníku obsahuje termíny zmíněny v konkrétním textu, je zaměřen na určitý obor.⁵⁴ Slovník sbírá a definuje velké množství slov daného jazyka. Takovým slovníkem je např. *Diccionario de la Real Academia Española*, který je také jedním ze zdrojů této práce.⁵⁵

Glosáře se zpravidla nachází na konci textu, výjimkou však nejsou ani glosy umístěny pod čarou nebo za okrajem textu. Funkcí glosáře je doplnit informace obsažené v textu, objasnit neznámé termíny. Velmi často se glosáře vyskytují v lékařských či právních textech, kde mohou být problematická např. slova latinského původu.⁵⁶

Tvorba glosáře by měla být jednoduchá a systematická. V první řadě by měla být vybrána ta slova, jejichž význam není na první pohled zřejmý. Pro přehlednější práci se doporučuje tato slova v textu označit tučně, aby se snadno odlišila od ostatních. Dalším krokem je seřazení vybraných termínů podle abecedy, takové řazení usnadňuje jejich následné vyhledávání. Jakmile jsou termíny seřazeny abecedně, doplní se k nim jejich odpovídající definice. Volba vhodné definice záleží na každém autorovi, nejčastějším zdrojem definic bývají slovníky, elektronické zdroje nebo například časopisy. Definice by však neměla být zbytečně obsáhlá či složitá, měla by stručně vystihovat daný význam.⁵⁷

⁵²European e-justice <http://www.e-justice.europa.eu/119/CS/glossaries_and_translations#:~:text=.Glosář%20je%20abecední%20seznam%20termínů.podobného%20významu%20v%20jiném%20jazyce/> [citováno 29.11.2022]

⁵³ Concepto definición <<http://www.conceptodefinicion.de/glosario/>> [citováno 29.11.2022]

⁵⁴ Significados <<http://www.significados.com/glosario/>> [citováno 29.11.2022]

⁵⁵ Tesis y másters <<http://www.tesisymasters.com.ar/que-es-un-glosario/>> [citováno 29.11.2022]

⁵⁶ Significados <<http://www.significados.com/glosario/>> [citováno 29.11.2022]

⁵⁷ Concepto definición <<http://www.conceptodefinicion.de/glosario/>> [citováno 29.11.2022]

4. Včelařství

V této kapitole se budu věnovat tématu včelařství, samotné definici, jeho historii a mimo jiné také jeho významu pro člověka a ekosystém. Část kapitoly je také věnována současným včelařským problémům a jejich možným řešením. Na konci této kapitoly je zmíněna charakteristika španělského včelařství.

4.1. Definice

Z hlediska etymologie pochází španělské slovo *apicultura* (včelařství) z latinského *Apis* (včela) a *cultura* (pěstovat). Jedná se tedy o činnost spojenou se včelami – chov včel. Přesněji řečeno o aplikovanou vědu, která zkoumá včelu medonosnou a pomocí technologických prostředků zajišťuje ekonomické zisky.⁵⁸

4.2. *Apis mellifera*

Včela medonosná (lat. *Apis mellifera*, španělsky *Apis mellifica*⁵⁹) je blanokřídlý hmyz spadající do tzv. skupiny sociálního hmyzu. Stejně jako vosy, čmeláci nebo mravenci se ve svém společenství řídí přísnou hierarchií.⁶⁰ Nejdůležitějším jedincem každé skupiny těchto druhů je samička, často nazývána jako královna či matka, ta vykonává reprodukční funkci, jako jediná totiž klade vajíčka. Pracovní kastu pak reprezentují dělnice, které mimo péče o plod také zajišťují rezervy potravy v úlu, věrně chrání své společenství, ale také podávají informace o okolním světě. Poslední složkou této komunity jsou trubci, samečkové, kteří se v kastě nevyskytují celoročně. Jejich jediným úkolem je oplození matky, poté však umírají.⁶¹

4.3. Historie včelařské praxe

Podle zachovaných hieroglyfů se počátky včelařství datují již od roku 2500 př. Kr., kdy Egypťané začali využívat produktů včel. V roce 1500 př. Kr. vznikl první psaný spis o včelách, zpracován Chetity. V Andalusii byl pak roku 1100 př. Kr. bájnou tartéskou civilizací sepsán první důležitý dokument z oblasti včelařství. V 1. st. po Kr. bylo dokonce podrobněji popsáno, jak v dané době funguje včelařství, mimo to autor Columela, z města Cádiz, ve svém díle objasňoval, jak fungují úly. Dále se o tento obor zajímali Arabové, později také král Alfonso X, který vydal ustanovení, které upravovaly činnost včelařů.

⁵⁸ Agricultura ecológica <http://www.infoagro.com/agricultura_ecologica/apicultura.htm> [citováno 15/4/2022].

⁵⁹ Root, A. I., & Root, E. R. (1923). El ABC y XYZ de la apicultura, str. 54.

⁶⁰ Linhart, R. (2018). *Myslet jako včela*. Mladá fronta., str. 129.

⁶¹ Tamtéž, str. 130.

V 16. století napsal Mendez de Torres první španělské dílo zaměřující se na včelařství a jako první se věnoval tématu reprodukce včel.

Je třeba zmínit, že až do 18. století se jednalo o tzv. tradiční včelařství, poté se na základě rozšíření znalostí, zejména v oblasti biologie, začalo na včelařství pohlížet jiným způsobem – je zkoumáno více do hloubky, pozornost se soustředí také na jednotlivce v úlu. Zlomovým bodem je také vynález úlu Langstroth v roce 1895. Toto období lze považovat za počátek odborného včelařství.⁶²

4.4. Význam včely medonosné

Jednou z prvních věcí, která nám vyvstane na mysli při zmínce o samotném významu včel jsou zcela jistě produkty, které včely vytvářejí. Ačkoliv se podle včelaře, který byl osloven pro účely této práce, jedná o nejhmatatelnější přínos včel, zdaleka to není ten nejdůležitější. Nejpodstatnějším přínosem včel je bezpochyby opylování hmyzosubných rostlin. Včely nejsou jedinými opylovači, nicméně jsou těmi nejpočetnějšími. Jejich záslužná práce zachovává biodiverzitu životního prostředí, a jsou často také bioindikátory. Včelaření má navíc v českých zemích dlouhou a bohatou tradici, jejíž zachování je také velmi důležité.

Poslední dobou však včel bohužel ubývá, byť se včelaření těší poměrně velké přízni. Mohou za to jak klimatické změny a s nimi spojená velká období sucha, tak například nevhodné chemické prostředky používané na ochranu zemědělských plodin, a v neposlední řadě také navýšení monokulturní sadby plodin, bez zachování přirozené biodiverzity v dané oblasti. Situace se postupně stává poměrně vážnou a podle osloveného včelaře by lidstvo mělo bez včel výrazné problémy.

4.5. Současné problémy včelařství

Včely aktuálně čelí vysokému riziku hromadného vymírání.⁶³ Mezi primární příčiny patří například parazitické houby *Nosema Apis*, *Nosema Ceranae*, africký brouk *Aethina tumida* nebo také invaze přemnožené sršně asijské *Vespa velutina*.⁶⁴ Podle včelařů je však největší hrozbou současnosti kleštík včelí (*Varroa destructor*).⁶⁵

⁶² Agricultura ecológica <http://www.infoagro.com/agricultura_ecologica/apicultura.htm> [citováno 17/4/2022].

⁶³ Linhart, R. (2018). *Myslet jako včela*. Mladá fronta, str. 13.

⁶⁴ Tamtéž, str. 14.

⁶⁵ Tamtéž, str. 13.

Podle odborníků může ročně docházet až k 30% celosvětovému úbytku včelstev, nicméně toto číslo stále roste.⁶⁶ Důvodem tohoto alarmujícího faktu mohou být podle Linharta například nesprávně zvolené léčebné postupy a oficiálně doporučené včelařské technologie. Paradoxní však je, že ačkoliv se za poslední roky výrazně zlepšuje úroveň včelařství a informovanost včelařů, dochází k rapidnímu zhoršování stavu včelstev.⁶⁷

4.6. Varroáza

Varroáza je onemocnění způsobené parazitem *Varroa destructor* (kleštík včelí), ten napadá včely ve všech jejich vývojových stádiích. Jedná se o invazivního roztoče, původem z jihu Asie, přesněji z ostrova Jáva, kde byl v roce 1904 objeven. O osm let později zaútočil na včely na ostrově Sumatra. Do České republiky se dostal začátkem 80. let a rozšířil se během 3-4 let. Roku 1985 byl poprvé zaznamenán na koloniích *Apis mellifera* ve Španělsku. Již tehdy způsobil značné ztráty.⁶⁸ Až do června roku 2022 se *Varroa destructor* vyskytoval téměř po celém světě s výjimkou Austrálie. Podle časopisu *Moderní včelař* byl roztoč koncem června zachycen v přístavu Newcastle v rámci běžné kontroly monitorovacích úlů.⁶⁹

V dnešní době jsou známy dva typy léčby tohoto onemocnění – chemická⁷⁰ a přírodní.⁷¹ Nicméně ani jedna z nich dosud nedosáhla 100 % účinnosti.⁷² Aktuálně se hojně využívá tzv. fumigace s aktivní látkou amitráz,⁷³ nebo např. aerosoly s pyretroidy.⁷⁴ V případě této populární chemické léčby jsou bohužel velmi často do včelích produktů uvolňována rezidua aplikovaných pesticidů.⁷⁵ Podle Linharta včelaři na chemickou léčbu každoročně dostávají 70 % dotace státu.⁷⁶ Mezi přírodní léčiva varoázy patří kyselina mravenčí, kyselina šťavelová⁷⁷ či éterické oleje.⁷⁸ Tyto způsoby však nejsou příliš efektivní a čítají mnoho vedlejších účinků.⁷⁹

⁶⁶ Linhart, R. (2018). *Myslet jako včela*. Mladá fronta, str. 14.

⁶⁷ Tamtéž, str. 16.

⁶⁸ Patologias de las abejas. <www.abejas.org/las-abejas/patologias-de-las-abejas/varroosis-parte-1/> [citováno 2/4/2022]

⁶⁸ Usabiaga Arroyo, J., Gallardo Nieto, J. L., & Cajero Avelar, S. (2002). *Patología apícola* (No. IICA-L73-17). SAGARPA, México, DF (México) Programa Nacional para el Control de la Abeja Africana, México, DF (México) IICA, México, DF (México), str.26.

⁶⁹ Moderní včelař. XIX. Opatovice: Pracovní společnost nástavkových včelařů CZ, 2022. ISSN 1214-5793., 08/22, str. 5.

⁷⁰ Linhart, R. (2018). *Myslet jako včela*. Mladá fronta, str. 41.

⁷¹ Tamtéž, str. 56.

⁷² Tamtéž, str. 69.

⁷³ Tamtéž, str. 41.

⁷⁴ Tamtéž, str. 45.

⁷⁵ Tamtéž, str. 42.

⁷⁶ Tamtéž, str. 61.

⁷⁷ Tamtéž, str. 57.

4.6.1. Termosolární úl

Společnost *Apis Innovation* přišla před pár lety s inovativním nápadem – začala vyrábět termosolární úly. Ty nejenže úspěšně hubí roztoče *Varroa*, potlačují výskyt parazitů z rodu *Nosema*, ale také mimo jiné zajišťují lepší tepelný komfort včelstev v zimním období, a to vše ekologicky, využitím solární energie. Za tímto vynálezem stál doktor Roman Linhart, který pozoroval kolonii včel, žijící pod plechovou střechou po neuvěřitelných patnáct let. Díky tomu se zrodila myšlenka léčby varroózy prostřednictvím ohřevu včelího plodu. Jak již bylo řečeno, roztoč *Varroa* výrazně oslabuje včelstvo, živí se totiž včelí hemolymfou a přenáší viry. Termosolární úl však zahřívá plod na teplotu mezi 40-47 °C, díky čemuž roztoče v zavíčkovaném plodu úspěšně hubí. Taková termoterapie se provádí v délce 2 hodin a pro včely neznamena žádnou nebezpečí. Ty jsou totiž schopné při působení takových teplot normálně fungovat, navíc mají možnost přesunout se do nižších částí úlu, kde je teplota citelně nižší. V současnosti je termosolární úl používán v různých zemích světa a pomáhá včelařům s chovem zdravějších a silnějších včelstev.⁸⁰

4.7. Včelařství ve Španělsku

Podle španělského ministerstva zemědělství (MAPAMA) je Španělsko státem s největším počtem včelích úlů v rámci Evropské unie. V roce 2016 bylo evidováno 2,45 milionů úlů.⁸¹ Dle vlastního průzkumu španělských včelařů bylo zjištěno, že drtivá většina z nich včelaři již po několika generacích a předávají si tak své cenné zkušenosti. Dalším zajímavým poznatkem je také skutečnost, že majoritní část včelařů ve Španělsku provozuje tzv. kočovný způsob včelařství – přesouvají své úly po různých místech Španělska za účelem získání kvalitnějšího medu (viz dále).

⁷⁸ Tamtéž, str. 58.

⁷⁹ Tamtéž, str. 59.

⁸⁰ Termosolární úl, *Apis Innovation* <<http://www.termosolarniul.cz>> [citováno 1/3/2022].

⁸¹ Gobierno de España, Ministerio de agricultura, pesca y alimentación.

<<http://www.mapa.gob.es/es/agricultura/temas/default.aspx>> [citováno 1/3/2022].

5. Včelařská terminologie

V této kapitole jsou aplikovány poznatky z teoretické části. Věnuje se terminologii v oblasti včelařství. Jednotlivé termíny s definicemi jsou uvedeny v tabulkách a jsou dále popsány. Termíny jsou řazeny abecedně.

Při samotné analýze včelařské terminologie byly nejdříve dohledány definice jednotlivých pojmů jak v češtině, tak ve španělštině a ty byly následně srovnány.

Nejčastěji se ve včelařské terminologii vyskytují termíny v kombinaci substantiva a adjetiva, případně pouze substantiva, která podle Poštolkové obecně převažují v odborné terminologii.⁸²

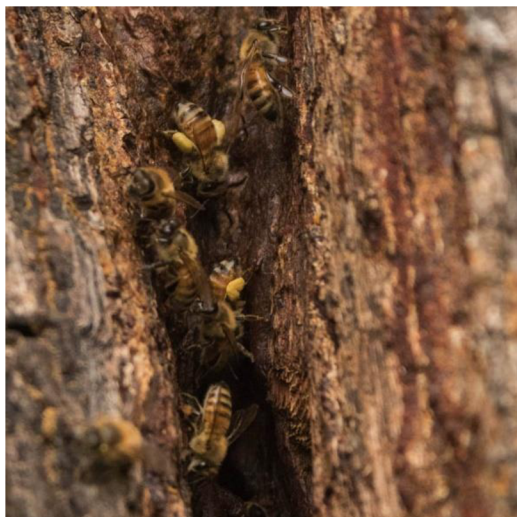
V české i španělské terminologii existují jak jednoslovné, tak víceslovné názvy. Je pravděpodobné, že většina vybraných odborných termínů vznikla sémantickým způsobem, tedy upřesněním významu běžně využívaných slov nebo přenesením významu.

Termíny k analýze byly vybrány na základě několikaměsíčního překladu česko-španělské včelařské terminologie a webových stránek, týkajících se *termosolárních úlů*. Vybrány byly ty termíny, které při samotném překladu vyžadovaly složitější rešerše, nebyly snadno dohledatelné, nebo také termíny, u kterých byla ve španělštině zjištěna existence dvou či více různých ekvivalentů – jedná se o terminologická synonyma. Analyzovány jsou také termíny, jejichž ekvivalenty bylo snadné najít, ale jsou známy pouze v úzkém kruhu včelařů.

V této části jsou mimo uvedených významů termíny stručně okomentovány, a to pro komplexnější objasnění významu.

⁸² Poštolková, B., Roudný, M., & Tejnor, A. (1983). O české terminologii (Vol. 2). Academia., str. 35.

BRŤ	ÁRBOL DE ABEJA ⁸³
Strom, v jehož dutině se usídlilo včelstvo. ⁸⁴	„Un tronco de árbol vacío ocupado por una colonia de abejas.“ ⁸⁵

Obrázek č. 1: Brť⁸⁶

K termínu *brť* se také váže termín *brtnictví*. To lze považovat jako historický předchůdce samotného včelařství. Jednalo se totiž o získávání medu z hnízd lesních včel, již v době pravěké. Kvůli nedostatku informací o včelách byla tato činnost pro včely devastující, přicházely o všechny své zásoby a nedostávalo se jim žádné péče. V pozdějších dobách se vyřezávaly pouze části plástů, aby nedocházelo ke ztrátám včelstev. V době bronzové se kromě medu začal využívat také vosk. Raný středověk přináší posun v lesním včelařství, včelstva jsou přemísťována blíže k lidským obydlím, proti dešti jsou chráněny dřevěnou stříškou, brť je tvořena spadlou dutinou stromu. Předchůdci včelařů byli tzv. brtníci, lidé, kteří se starali o lesní včelstva.⁸⁷

Termín *brť* má tedy dlouhou historii a využívá se dodnes. Španělský výraz *árbol de abeja* doslova znamená včelí strom, což dokonale popisuje jeho význam. Jedná se tak o úplný ekvivalent, ačkoliv se oba termíny liší formálně – český výraz je jednoslovný, španělský víceslovný, přičemž vznikl kolokací – složením více slov, které v jazyce fungují

⁸³ Bush Farms <http://www.bushfarms.com/es_beesterms.htm/> [citováno 9.11.2022]

⁸⁴ Švamberský V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství str. 6.

⁸⁵ Bush Farms <http://www.bushfarms.com/es_beesterms.htm/> [citováno 9.11.2022]

⁸⁶ Department of Entomology <<http://www.ento.psu.edu/news/summary-of-pollinator-health-challenges-a-bee2019s-perspective/>> [citováno 9.11.2022]

⁸⁷ Lidová architektura <<http://www.lidova-architektura.cz/osidleni-stavby/typy-staveb/brtnictvi-historie/>> [citováno 9.11.2022]

také samostatně. Přesněji řečeno se jedná o substantivum *árbol* (*strom*), předložku *de* (*od, z*) a substantivum *abeja* (*včela*).

ČESNO	PIQUERA ⁸⁸
Vstupní otvor do úlu, který slouží také jako větrání. ⁸⁹	Abertura en las colmenas para que las abejas puedan entrar y salir. ⁹⁰

Obrázek č. 2: Česno⁹¹

Česno je hlavní vstup do úlu, který se nachází v jeho spodní části. Je široké a nízké, lze jej uzavřít. Obecně bývají česna orientována na východ, či jihovýchod, a to z toho důvodu, aby brzy ráno slunce probudilo včely, a ty co nejdříve vylétávaly.⁹²

Termín *piquera* je úplným ekvivalentem pro *česno*, nejedná se o problematický výraz. Stejně jako v češtině, také ve španělštině je využito substantiva. Nalezení tohoto termínu usnadnila existence několika španělských včelařských glosářů, kde byl na základě významu dohledán adekvátní ekvivalent.

Zajímavostí však je, že české slovo *česno* má pouze jeden význam. Při kontrolním překladu ve *Slovníku spisovného jazyka českého* bylo nalezeno, že se jedná o „vstupní otvor do úlu, ústí úlu“. Jiný význam nebyl uveden. Jedná se tak o termín využíván pouze

⁸⁸ Glosario de términos utilizados en apicultura, ministerio de educación, cultura y deporte: <http://www.incual.educacion.gob.es/documents/20195/1873855/AGA546_3+-+A_GL_Documento+publicado/d26b36eb-2bd2-4022-b45f-f62055fa58a7> [citováno 28/4/2022], str. 5

⁸⁹ Švamberský V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 8.

⁹⁰ Diccionario esencial santillana de lengua española, 1991, SANTILLANA, S.A. Elfo, 32 – 28027 Madrid, str. 923.

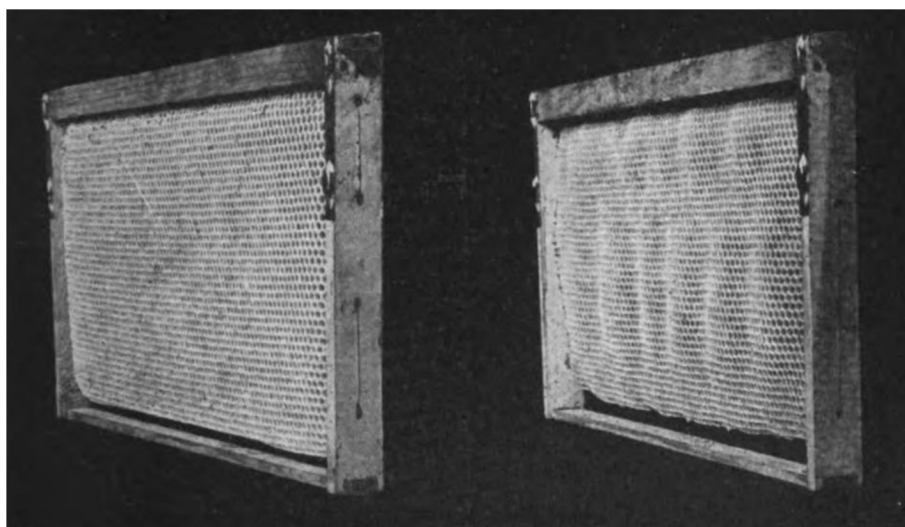
⁹¹ O mel do Enxamio <<http://www.omeldoexamio.es/2016/02/16/que-es-una-colmena-y-su-estructura/>> [citováno 25.11.2022]

⁹² Včelařik.cz <<http://www.vcelarik.cz/umisteni-cesna-vceliho-ulu/>> [citováno 8.11.2022]

v konkrétním oboru – včelařství.⁹³ Španělský termín *piquera* je naproti tomu slovo mnohoznačné. Slovník *Diccionario esencial Santillana de lengua española* uvádí tři různé významy slova *piquera*. První význam koresponduje s významem českého slova *česno*. Druhý význam „Agujero de los toneles para que salga el líquido“ znamená *otvor v sudu, kterým odtéká tekutina*.⁹⁴ Třetím významem je „Agujero en los altos hornos por el que sale el meral fundido.“, česky tedy *otvor ve vysokých pecích, kterým vytéká roztavený kov*.⁹⁵ Všechny tři významy jsou si však podobné, popisují určitý otvor, který slouží k cestě ven z určitého místa.

Ve včelařské terminologii se však termín *piquera* vyskytuje pouze s jedním významem, není jej proto nutné v kontextu specifikovat.

DRÁTKOVÁNÍ RÁMKŮ	ALAMBRADO DE CUADROS
Způsob fixace mezistěn, zpevnění včelího díla v rámku. ⁹⁶	Sistema para sujetar bien la cera en el cuadro. ⁹⁷

Obrázek č. 3: Drátkování rámků (vlevo horizontální, vpravo vertikální)⁹⁸

⁹³Slovník spisovného jazyka českého,

<<http://www.ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=plemenáč&sti=EMPTY&where=hesla&hsubst=n o/>> [citováno 28.10.2022]

⁹⁴ Vlastní překlad.

⁹⁵ *Diccionario esencial santillana de lengua española*, 1991, SANTILLANA, S.A. Elfo, 32 – 28027 Madrid, str. 923.

⁹⁶ Základní organizace ČSV Nechanice <<http://www.vcelarinechanice.cz/a/dratovani-ramku-clanek-od-profndralese-macelu-drsc-53/>> [citováno 6.12.2022]

⁹⁷ Comunidad de foros de Apicultura <<http://www.salines.mforos.com/1949906/11485694-alambrado-de-cuadros-opiniones/>> [citováno 6.12.2022]

Rámek je český termín pro konstrukci, která uzavírá plást.⁹⁹ Jeho španělským ekvivalentem je *cuadro*.¹⁰⁰ *Rámek* je složen ze čtyř částí (dřevěných latěk), které se v češtině nazývají *loučka* (horní, dolní a dvě boční).¹⁰¹ Ve španělštině se pro termín *loučka* používá obecnější pojmenování *barra*. *Horní loučka* se tedy překládá jako *barra superior*, *dolní loučka* jako *barra inferior* a *boční loučka* jako *barra lateral*.¹⁰²

Rámky se zpravidla drátkují, čímž se zamezuje hroucení včelího díla, a to zejména pokud je zatíženo pylem, medem či plodem.¹⁰³

Španělským úplným ekvivalentem *drátkování rámků* (někdy také *drátování*) je *alambrado de cuadros*. Španělské substantivum *alambrado* odpovídá českému *drátkování*, bylo pravděpodobně odvozeno od slovesa *alambrar* – drátkovat.¹⁰⁴ Ve španělské včelařské literatuře se také vyskytuje pojmenování *sistema de alambres*, což lze do češtiny přeložit jako *způsob drátkování*.¹⁰⁵ *Drátkování* se dělí na *vertikální* (svislé) a *horizontální* (vodorovné). Španělsky *vertical*, *horizontal*.¹⁰⁶ Více včelařů preferuje *horizontální způsob*, neboť lépe drží včelí dílo. Při *vertikálním drátkování* dílo může vyčnívat (viz foto).¹⁰⁷

⁹⁸ Root, A. I., & Root, E. R. (1923). El ABC y XYZ de la apicultura, str. 183.

⁹⁹ Švamberg V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 46.

¹⁰⁰ Root, A. I., & Root, E. R. (1923). El ABC y XYZ de la apicultura, str. 182.

¹⁰¹ Švamberg V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 21.

¹⁰² Root, A. I., & Root, E. R. (1923). El ABC y XYZ de la apicultura, str. 182.

¹⁰³ Základní organizace ČSV Nechanice <<http://www.vcelarinechanice.cz/a/dratovani-ramku-clanek-od-profndralese-macelu-drsc-53/>> [citováno 6.12.2022]

¹⁰⁴ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, [en línea] <<http://www.dle.rae.es/alambrar?m=form/>> [citováno 6.12.2022]

¹⁰⁵ Root, A. I., & Root, E. R. (1923). El ABC y XYZ de la apicultura, str. 182.

¹⁰⁶ Tamtéž, str. 182.

¹⁰⁷ Tamtéž, str. 183.

KLÍCKA	JAULITA ¹⁰⁸
Pomůcka, která slouží např. k izolaci matky od ostatních včel. ¹⁰⁹	Jaula pequeña que sirve para aislar a una reina del resto de las abejas por varios motivos. ¹¹⁰

Obrázek č. 4: Klíčka¹¹¹

Klíčka je plastová včelařská pomůcka, která může sloužit jako *izolátor matky* nebo také např. tzv. *přidávací klíčka*.¹¹² *Přidávací klíčka* se používá v případě, že se dočasně ponechá stará matka ve včelstvu, což napomáhá přijetí nové matky. Stará matka se zhruba po jednom dni odebere z úlu a nechá se pouze nová.¹¹³

Španělským ekvivalentem *klíčky* je obecně termín *jaulita*, který je deminutivem slova *jaula* (česky *klec*). Termín *jaulita* tedy lze přeložit jako *malá klec* či *klíčka*.¹¹⁴

Jak je již zmíněno výše, klíčka má více využití. Termín *jaulita* je tak ve španělštině vždy specifikován. Pokud se jedná o *ochrannou klíčku na matečnick*, pro vychování nové matky, ve španělštině se používá termín *jaulita para criar reinas*.¹¹⁵

České pojmenování *přidávací klíčka* odpovídá španělskému ekvivalentu *jaulita para introducir reinas*.¹¹⁶

¹⁰⁸ Tamtéž, str. 374.

¹⁰⁹ Švamberg V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 16.

¹¹⁰ Root, A. I., & Root, E. R. (1923). El ABC y XYZ de la apicultura, str. 207.

¹¹¹ Švamberg V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 16.

¹¹² Včelařík.cz <<http://www.vcelarik.cz/klicka-na-vceli-matku-14-x-10-x-2-5-cm-P4238/>> [citováno 27.11.2022]

¹¹³ Včelařík.cz <<http://www.vcelarik.cz/pridavaci-klicka-dvojita-P2050/>> [citováno 27.11.2022]

¹¹⁴ Slovník Lingea <<http://www.slovniky.lingea.cz/spanelsko-cesky/jaula/>> [citováno 28.11.2022]

¹¹⁵ Root, A. I., & Root, E. R. (1923). El ABC y XYZ de la apicultura, str. 374.

¹¹⁶ Tamtéž, str. 375.

KOČOVNÝ ÚL	COLMENA TRASHUMANTE ¹¹⁷
Úl, který je přizpůsoben převážení za účelem lepší snůšky. ¹¹⁸	Tipo de colmena para ir de un sitio a otro para buscar floraciones. ¹¹⁹

Obrázek č. 5: Kočovní úl¹²⁰

Včelaření lze obecně rozdělit na dva typy – *klasické (stacionární)* a *kočovní*, přičemž *klasický* způsob spočívá v umístění včelích úlů na jedno fixní místo. *Kočování* je způsob včelaření, který umožňuje včelaři zlepšit snůšku a získat jiné druhy medu. K převozu úlů jsou využívány například kočovné vozíky či maringotky.¹²¹ Kočování má původ až ve starém Egyptě, kde se úly převážely po řece Nilu.¹²²

Termín *kočovní úl* vznikl za účelem specifikace odlišného typu úlu, v tomto případě takového, který je uzpůsoben k častému přesouvání. K substantivu *úl* bylo přidáno adjektivum *kočovní*, s významem „měnící sídliště“ či „nomádský“.¹²³

Na stejném principu je také založeno španělské pojmenování – *colmena trashumante*, kde adjektivum *trashumante* znamená *kočovní*¹²⁴ a substantivum *colmena* je

¹¹⁷ Apidecant <<http://www.apidecant.com/producto/colmena-perfeccion-trashumante-con-tablero-fenolico/>> [citováno 22.11.2022]

¹¹⁸ Levné včelí úly <<http://www.levnevceliuly.cz/kocovne-vcelareni/>> [citováno 22.11.2022]

¹¹⁹ La casa de la miel <<http://www.lcmiel.com/trashumancia-de-colmenas/>> [citováno 22.11.2022]

¹²⁰ Apidecant <<http://www.apidecant.com/producto/colmena-perfeccion-trashumante-con-tablero-fenolico/>> [citováno 22.11.2022]

¹²¹ Levné včelí úly <<http://www.levnevceliuly.cz/kocovne-vcelareni/>> [citováno 22.11.2022]

¹²² Český svaz včelařů, Okresní organizace Brno – město <<http://www.vcelaribrno.cz/kocovani.html/>> [citováno 22.11.2022]

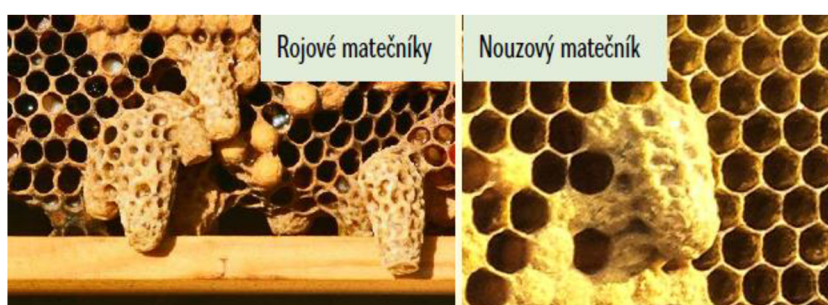
¹²³ Slovník spisovného jazyka českého,

<<http://www.ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=plemenáč&sti=EMPTY&where=hesla&hsubst=n o/>> [citováno 22.11.2022]

¹²⁴ Slovník Lingea <<http://www.slovníky.lingea.cz/spanelsko-cesky/trashumante/>> [citováno 22.11.2022]

ekvivalentem pro *úl*.¹²⁵ Španělský termín *colmena trashumante* je tak úplným ekvivalentem a lze se s ním setkat např. na španělských včelařských webových stránkách, kde jsou takové typy úlů nabízeny k prodeji. Nachází se pod filtrem „Colmenas Langstroth“, tedy *úly typu Langstroth*. Celý název nabízeného úlu, jehož fotografie je uvedena výše je „Colmena Trashumante Tablero Fenólico“,¹²⁶ česky *kočovný úl s fenolickou deskou*.¹²⁷

MATEČNÍK	CELDA REAL,¹²⁸ REALERA¹²⁹
Buňka, která slouží k vývinu královny. ¹³⁰	Celda de la reina ¹³¹

Obrázek č. 6: Matečnický¹³²

Matečnický je buňka větších rozměrů, speciálně vytvořená pro odchov nových matek. Zpravidla se nachází v dolní části na okraji či rohu plástů. *Matečnický* se mohou dělit na *rojové* a *nouzové* (někdy také *náhradní*). Jak už názvy mohou napovědět – *rojové matečnický* se staví v období rojení, *nouzové* pak doslova v nouzi, tedy v případě, že včelstvo přišlo o královnu.¹³³

České pojmenování *matečnický* vzniklo připojením sufixu *-nický* k základu substantiva. Takovým typem sufixu bývají odvozovány např. „názvy míst typického

¹²⁵ Slovník Lingea <<http://www.slovníky.lingea.cz/spanelsko-cesky/colmena/> 22.11.2022.

¹²⁶ Apidecant <<http://www.apidecant.com/producto/colmena-perfeccion-trashumante-con-tablero-fenolico/>> [citováno 23.11.2022]

¹²⁷ Vlastní překlad.

¹²⁸ La tienda del apicultor <<http://www.latiendadelapicultor.com/blog/identificar-los-tipos-de-celdas-reales/>> [citováno 6.11.2022]

¹²⁹ Švamberský V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 21.

¹³⁰ Tamtéž, str. 21.

¹³¹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, [en línea]. <<http://www.rae.es>> [citováno 3/4/2022]

¹³² Švamberský V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 22.

¹³³ Včelí stráž <<http://www.vcelistraz.cz/news/matecnik/>> [citováno 20/11/2022]

výskytu“, jako například „slovo → slovník“. ¹³⁴ V tomto případě se jedná o místo, kde se chovají matky.

Úplným ekvivalentem českého výrazu *matečník* je termín *realera*. Jedná se o snadno dohledatelné slovo, definici lze najít např. v online slovníku RAE.

Dalším vhodným ekvivalentem je *celda real*. Jedná se o víceslovný název, čeština má jednoslovný. *Celda* je španělský výraz pro *buňku* ¹³⁵ a *real* kvalitativní adjektivum s významem *královská*. ¹³⁶ Ačkoliv se tento termín nenachází ve slovníku RAE, lze jej najít na španělské stránce *Eco colmena*, v článku *Tipos de celdas reales que hay en la colmena*. ¹³⁷

Španělské ekvivalenty *realera* a *celda real* lze považovat za synonymní, neboť mají stejný význam, nezávisle na kontextu.

Zajímavým poznatkem však je, jak lze vyčíst v mexickém včelařském glosáři, dostupném na stránkách *Material de Apicultura*, že v Mexiku se mimo termín *celda real* vyskytuje také pojem *cacahuate*. ¹³⁸ Pro oblast Mexika by tak tento termín mohl fungovat jako úplný ekvivalent.

¹³⁴ Slovník afixů užívaných v češtině <<http://www.slovnikafixu.cz/heslar/-ik/-nik/>> [citováno 20/11/2022]

¹³⁵ Diccionario esencial santillana de lengua española, 1991, SANTILLANA, S.A. Elfo, 32 – 28027 Madrid, str. 212.

¹³⁶ Slovník Lingea <<http://www.slovníky.lingea.cz/spanelsko-cesky/real/>> [20/11/2022]

¹³⁷ Ecocolmena <<http://www.ecocolmena.org/tipos-de-celdas-reales-que-hay-en-la-colmena/>> [citováno 21.11.2022]

¹³⁸ Material de apicultura, <<http://www.materialdeapicultura.com/glosario-de-terminos/>> [citováno 5/4/2022]

MATEŘÍ MŘÍŽKA	REJILLA EXCLUIDORA ¹³⁹
Mřížka, která udržuje matku v plodišti, zabraňuje, aby zakladla medník. ¹⁴⁰	Tipo de rejilla, impide que la reina coloque sus huevos en alzas melarias. ¹⁴¹

Obrázek č. 7: Mateří mřížka¹⁴²

Mateří mřížka svými rozměry umožňuje průchod pouze dělnicím. Trubci a matky mřížkou neprojdou.¹⁴³ Taková mřížka se nejčastěji vyrábí z plastu nebo kovu. Nejedná se však o součást každého úlu. Názory včelařů se na tuto mřížku mnohdy rozcházejí. Někteří na ni nedají dopustit, jiní naopak tvrdí, že brání rozvoji včelstva.¹⁴⁴

Španělským ekvivalentem pro český termín *mřížka* je termín *rejilla*.¹⁴⁵ Adjektiva *mateří* a *excludora* nicméně doslovně nekorespondují. Čeština dává větší důraz na skutečnost, že tato mřížka zabraňuje průchodu matky. Španělské adjektivum *excludora*¹⁴⁶ bylo pravděpodobně odvozeno od slovesa *excluir*, což znamená vyloučit.¹⁴⁷ Větší důraz je tedy na popisu činnosti, k jaké mřížka slouží, tedy k zamezení, vyloučení možnosti přesunu matky.

Vzhledem k tomu, že se španělský termín *rejilla excludora* využívá ve stejném významu jako český výraz *mateří mřížka*, jedná se o jeho úplný ekvivalent. V obou případech

¹³⁹ Partesdel.com <http://www.partesdel.com/partes_de_una_colmena.html/> [citováno 2/12/2022]

¹⁴⁰ Včelařství Šimek <<http://www.vcelarstvi-simek.cz/vcelarsky-slovnicek/>> [citováno 2/12/2022]

¹⁴¹ Partesdel.com <http://www.partesdel.com/partes_de_una_colmena.html/> [citováno 2/12/2022]

¹⁴² Partesdel.com <http://www.partesdel.com/partes_de_una_colmena.html/> [citováno 2/12/2022]

¹⁴³ Švamberský V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májka spolky pro rozvoj včelařství, str. 23.

¹⁴⁴ Apicultura y miel <<http://www.apiculturaymiel.com/apicultura/que-es-el-excludor-de-reinas-ventajas-desventajas-manejo/>> [citováno 2/12/2022]

¹⁴⁵ Slovník Lingea <<http://www.slovniky.lingea.cz/spanelsko-cesky/rejilla/>> [2/12/2022]

¹⁴⁶ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, [en línea].

<<http://www.dle.rae.es/excludor?m=form>> [citováno 2/12/2022]

¹⁴⁷ Slovník Lingea <<http://www.slovniky.lingea.cz/spanelsko-cesky/excluir/>> [2/12/2022]

se termín vyskytuje pouze v oblasti včelařství, nikoli v obecném jazyce, nezávisí tedy na kontextu.

MEDOMET	EXTRACTOR DE MIEL ¹⁴⁸
Přístroj, kterým se získává med z plástů, využitím odstředivé síly. ¹⁴⁹	Aparato que sirve para exprimir la miel de los panales. ¹⁵⁰

Obrázek č. 8: Medomet¹⁵¹

Medomet včelařům usnadňuje získávání medu z plástů, aniž by při tom byly poškozovány. České pojmenování tak pravděpodobně vzniklo morfologickým procesem kompozice, tedy skládáním slovních tvarů.¹⁵²

Úplným španělským ekvivalentem českého výrazu je termín *extractor de miel*, který se objevil v několika odborných včelařských publikacích.¹⁵³ Ten by bylo možné do češtiny doslovně přeložit jako *extraktor či odsavač medu*.¹⁵⁴ Root tomuto nástroji vyhrazuje samostatnou kapitolu, v jeho publikaci byl také ekvivalentní výraz nalezen. Čeština využívá jednoslovný název, kdežto španělština má název víceslovný. Zde se setkáváme s kolokací v kombinaci substantivum (*extractor*) + předložka (*de*) + substantivum (*miel*), tato kombinace je ve španělské odborné terminologii poměrně častá.

¹⁴⁸ Root, A. I., & Root, E. R. (1923). *El ABC y XYZ de la apicultura*, str.163.

¹⁴⁹ Švamberg V. (2016). *Včelařský výkladový slovník*. Májka spolek pro rozvoj včelařství, str. 27.

¹⁵⁰ Root, A. I., & Root, E. R. (1923). *El ABC y XYZ de la apicultura*, str.163.

¹⁵¹ Švamberg V. (2016). *Včelařský výkladový slovník*. Májka spolek pro rozvoj včelařství, str. 27.

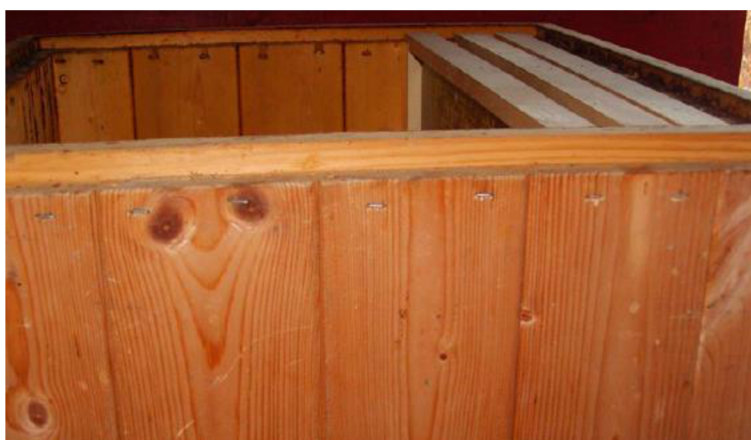
¹⁵² Hauser, P. (1980). *Nauka o slovní zásobě*. SPN., str. 112.

¹⁵³ Root, A. I., & Root, E. R. (1923). *El ABC y XYZ de la apicultura*, str.163.

¹⁵⁴ Slovník Lingea, <<http://www.slovniky.lingea.cz/spanelsko-cesky/extractor/>> [citováno 15.11.2022]

Je vhodné zmínit také krátkou historii vzniku medometu. Jedná se totiž o nástroj, který společně s odnímatelnými rámkami změnil historii včelařství, dal totiž vzniku modernímu včelařství. Medomet vynalezl v roce 1865 v Benátkách rakouský včelař Franz von Hruschka.¹⁵⁵

NÁSTAVEK	ALZA
Úlový truhlík, do něhož se zavěšují rámky. ¹⁵⁶	Cajón de la colmena donde se colocan los cuadros. ¹⁵⁷

Obrázek č. 9: Nástavek¹⁵⁸

Nástavky se nejčastěji vyskytují ve vertikálních typech úlů, a to zejména v nástavkovém úlu *Langstroth* nebo *Dadant*, mohou se ale také používat v horizontálních úlech (např. *Layens*).¹⁵⁹

Význam českého včelařského termínu *nástavek* není možné nalézt v běžném slovníku, kde nejčastěji je definován jako *nástavec* či *nástavka komínu*.¹⁶⁰ O části úlu není ve *Slovníku spisovného jazyka českého* zmínka, vyskytuje se pouze v odborné literatuře zaměřené na včelařství, případně na internetových stránkách, kde se *nástavky* prodávají.

¹⁵⁵ Root, A. I., & Root, E. R. (1923). *El ABC y XYZ de la apicultura*, str.163.

¹⁵⁶ Švamberský V. (2016). *Včelařský výkladový slovník*. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 31.

¹⁵⁷ *Glosario de términos utilizados en apicultura*, ministerio de educación, cultura y deporte: <http://www.incual.educacion.gob.es/documents/20195/1873855/AGA546_3+-+A_GL_Documento+publicado/d26b36eb-2bd2-4022-b45f-f62055fa58a7> [citováno 4/12/2022], str. 1.

¹⁵⁸ Švamberský V. (2016). *Včelařský výkladový slovník*. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 31.

¹⁵⁹ *La tienda del apicultor* <<http://www.latiendadelapicultor.com/blog/glosario-apicultura/alza/>> [citováno 4/12/2022]

¹⁶⁰ *Slovník spisovného jazyka českého*, <<http://www.ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=nástavek&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=n>> [citováno 4/12/2022]

Španělským částečným ekvivalentem pro český termín *nástavek* je *alza*. Tento termín se ve španělském slovníku vyskytuje také v jiném významu – *roztahovací vložka do boty* či *zaměřovač děla*.¹⁶¹ Vzhledem k tomu, že se jedná o polysémní slovo, nelze tento termín považovat za úplný ekvivalent, je nutné zařazení do kontextu (v oblasti včelařství se o jednoznačný termín jedná).

OČKO	RESPIRADERO ¹⁶²
„Otvor do nástavku, který má význam přídatného česna.“ ¹⁶³	Entrada de la colmena colocada en la alza ¹⁶⁴

Obrázek č. 10: Očko¹⁶⁵

Očko je vchod do úlu, který se nachází v nástavku, přičemž hlavní vstup do úlu vždy tvoří *česno*. Na rozdíl od *česna*, má tvar kruhu, český termín tak pravděpodobně vznikl na základě vnější podobnosti.¹⁶⁶ Španělský termín *respiradero* doslova znamená *větrací*

¹⁶¹ Slovník Lingea <<http://www.slovniky.lingea.cz/spanelsko-cesky/alza/>> [citováno 4/12/2022]

¹⁶² REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, [en línea].

<<http://www.dle.rae.es/respiradero?m=form/>> [citováno 9.11.2022]

¹⁶³ Švamberský V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Mája spolek pro rozvoj včelařství str. 31.

¹⁶⁴ El diccionario visual <<http://www.infovisual.info/es/biologia-animal/colmena/>> [citováno 10.11.2022]

¹⁶⁵ www.bing.com/images/search?view=detailV2&ccid=NoQ%2bX2dq&id=CFF1383C1C62EFC86B8C91D65C82EFDD7F6367D&thid=OIP.NoQ-X2dq8TddLzeh0gZsSgHaE4&mediarurl=https%3a%2f%2fth.bing.com%2fth%2fid%2fR.36843e5f676af1375d2f37a1d2066c4a%3frik%3dfTb2t93vglzWkQ%26riu%3dhhttp%253a%252f%252fwww.ikonet.com%252fes%252fdiccionariovisual%252fimages%252fesp%252fcolmena-108410.jpg%26ehk%3djdKWDncSDrQcpgfvkms%252bpNsJ4U8TIjrdxsFbdz2j%252fzA%253d%26risl%3d%26pid%3dImgRaw%26r%3d0&exp=527&expw=800&q=partes+de+colmena+respiradero&simid=608036325888515339&FORM=IRPRST&ck=1EDDEE59347BD228280EE8F3E1D4268C&selectedIndex=5&ajaxhist=0&ajaxserp=0 [citováno 10.11.2022]

¹⁶⁶ Včelky.cz
<<http://www.vcelky.cz/ocka.htm#:~:text=Včely%20na%20očku%20Očka%20jsou%20vedlejší%20vstupní%20otvory.Tím%20do%20značné%20míry%20ovlivňují%20místo%20kladení%20matky/>> [citováno 10.11.2022]

otvor, toto pojmenování tedy vychází z jeho funkce.¹⁶⁷ *Očko* totiž slouží nejen jako vstupní, ale také jako větrací otvor úlu.

Očka jsou důležitá zejména v zimě, kdy může kvůli sněhu docházet k zneprístupnění *česna*. Na jaře včelám urychlují jejich výlety a návraty do úlu, čímž napomáhají plodování. Ne všichni včelaři však *očka* ve svých úlech mají, navzdory výhodám, mají také své nevýhody. Díky tvaru oka mohou do úlu vstoupit také drobná zvířata, např. myši.¹⁶⁸ Ty jsou v úlu nevitáným hostem, neboť včely připravují o plástve s medem.¹⁶⁹

Španělský termín *respiradero* je částečným ekvivalentem, jelikož se jedná o slovo polysémní. Ačkoliv má ve včelařské terminologii pouze jeden konkrétní význam, v běžném jazyce reprezentuje více významů. Slovník RAE uvádí až pět možných významů. Prvním uvedeným je „Abertura por donde entra y sale el aire“, česky tedy *otvor pro vzduch*¹⁷⁰. Dalším významem je „Lumbrera“, česky *světlik*¹⁷¹. Třetí možností je „Abertura de las cañerías para dar salida al aire“, *potrubní vzdušný otvor*¹⁷². RAE také nabízí čtvrtou možnost, a to „Rato de descanso en el trabajo“, což je možné přeložit jako *pauza v práci*¹⁷³. Posledním významem je v hovorové španělštině „Órgano o conducto de la respiración“, česky *dýchací orgán či trubice*.¹⁷⁴ Pro přesné zjištění významu je tedy v tomto případě nezbytný kontext.

Jinak tomu není ani s českým výrazem *očko*, je také mnohoznačné. To je v běžném jazyce používáno ve smyslu *malého oka* či *oka* expresně (např. „modrá očka“).¹⁷⁵

¹⁶⁷ Seznam.cz Slovník <http://www.slovník.seznam.cz/preklad/spanelsky_cesky/respiradero/> [citováno 10.11.2022]

¹⁶⁸ Včelky.cz <<http://www.vcelky.cz/ocka.htm#:~:text=Včely%20na%20očku%20Očka%20jsou%20vedlejší%20vstupní%20otvory,Tím%20do%20značné%20míry%20ovlivňují%20místo%20kladení%20matky/>>> [citováno 10.11.2022]

¹⁶⁹ Root, A. I., & Root, E. R. (1923). El ABC y XYZ de la apicultura, str. 120.

¹⁷⁰ Vlastní překlad.

¹⁷¹ Vlastní překlad.

¹⁷² Vlastní překlad.

¹⁷³ Vlastní překlad.

¹⁷⁴ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, [en línea]. <<http://www.dle.rae.es/respiradero?m=form>> [citováno 9/11/2022].

¹⁷⁵ Slovník spisovného jazyka českého, <<http://www.ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=očko&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no/>> [citováno 9/11/2022]

ODDĚLEK	NÚCLEO ¹⁷⁶
Nové včelstvo, které vzniklo odebráním ze starého včelstva a plástů. ¹⁷⁷	Conjunto de pocas abejas con una reina para crear nueva colonia de abejas. ¹⁷⁸

Obrázek č. 11: Oddělek¹⁷⁹

Včelaři vytvářejí oddělky za účelem množení včelstev. Jedná se o velmi snadný způsob, při němž včelař odebere pár plástů, včetně včel a založí tak nové, oddělené včelstvo. Zbytek původního včelstva si velmi rychle vychová novou královnou.¹⁸⁰

České slovo *oddělek*, podle *Slovníku spisovného jazyka českého*, kromě významu nového roje, vzniklého oddělením plástů z jiného včelstva, může také znamenat „část trsu“.¹⁸¹ Ani jeho španělský ekvivalent, *núcleo* není slovem jednoznačným. Podle RAE má také význam *pecky v ovoci, jádra nebo řídicího členu v oblasti morfologie*.¹⁸² Jedná se tak opět o částečný ekvivalent, neboť jeho význam je vždy upřesněn až na základě kontextu.

Důležité je také zmínit, že španělské slovo *núcleo* nese ve všech svých významových variantách základní význam *jádra*, něčeho elementárního, španělština tak

¹⁷⁶ Glosario de términos utilizados en apicultura, ministerio de educación, cultura y deporte: <http://www.incual.educacion.gob.es/documents/20195/1873855/AGA546_3+-+A_GL_Documento+publicado/d26b36eb-2bd2-4022-b45f-f62055fa58a7> [citováno 28/4/2022], str. 4.

¹⁷⁷ Švamberský V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 33.

¹⁷⁸ Glosario de términos utilizados en apicultura, ministerio de educación, cultura y deporte: <http://www.incual.educacion.gob.es/documents/20195/1873855/AGA546_3+-+A_GL_Documento+publicado/d26b36eb-2bd2-4022-b45f-f62055fa58a7> [citováno 28/4/2022], str. 4.

¹⁷⁹ Moje včelařství <<http://www.moje-vcelarstvi.cz/clanek/20-vceli-oddelky/>> [citováno 28.4.2022]

¹⁸⁰ Včelky.cz <<http://www.vcelky.cz/matky-a-vcelstva.htm/>> [citováno 9.11.2022]

¹⁸¹ Slovník spisovného jazyka českého:

<<http://www.ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=oddělek&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no/>> [citováno 9.11.2022]

¹⁸² REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, [en línea]. <<http://www.rae.es/>> [citováno 1/5/2022]

oddělek pojmenovala na základě jeho vlastností – jedná se totiž o úplný základ, jádro nového včelstva. Český výraz byl pravděpodobně odvozen od adjektiva *oddělené*, ze kterého vzniklo substantivum, tedy popisuje, jakým způsobem takové nové včelstvo vzniká.

PANENSKÉ VČELÍ DÍLO	PANAL RECIÉN CONSTRUIDO ¹⁸³
Čerstvě sestavené včelí plásty, do nichž včely nenakladly vajíčka nebo nepřinesly pyl. ¹⁸⁴	Panal recién construido donde solo se guarda la miel y es más bien de color amarillo claro, casi blanco. ¹⁸⁵

Včelím dílem se označují všechny plásty v úlu.¹⁸⁶ Včelaři však odlišují také *panenské plásty*, které jsou čerstvé, ještě nezaplodované, zpravidla světle žluté až bílé barvy.¹⁸⁷ Někdy se také vyskytuje termín *panenská souš*.¹⁸⁸

V rámci překladu včelařské terminologie se jedná o termín, který vyžadoval pečlivější postup při hledání vhodného španělského ekvivalentu.

Jako první byla zjištěna česká definice, která byla následně přeložena do španělštiny. Důležitým termínem je slovo *plást* (někdy také *plástev*), ve španělštině *panal*.¹⁸⁹

Vyhledávání spojení *panal recién construido* (tedy *čerstvě sestavená plástev*) nebylo bohužel úspěšné. Bylo nutné blíže prostudovat téma plástů jak v češtině, tak ve španělštině. *Včelí plástev* je tvořena šestiúhelníkovými buňkami z vosku, ty obsahují pyl, med či larvy včel.¹⁹⁰

Při konzultaci se španělským včelařem bylo zjištěno, že je často využíváno také pojmenování *cera* (česky *vosk*) namísto názvu *panal*.¹⁹¹ Pro termín *panenské včelí dílo* tak byl navržen výraz *cera recién obrada* (podle včelaře), ale ani tento při kontrolním vyhledávání neuspěl.

¹⁸³ Návrh vlastního překladu

¹⁸⁴ Včelař-Bechyně, <<http://www.vcelar-bechyne.cz/vcelarsky-slovnicek/panenske-dilo.html>> [29/3/2022]

¹⁸⁵ Návrh vlastní definice

¹⁸⁶ Domáci včelařství, <<http://www.domaci-vcelarstvi.cz/vcelarska-terminologie.html>> [citováno 2/4/2022]

¹⁸⁷ Včelař-Bechyně, <<http://www.vcelar-bechyne.cz/vcelarsky-slovnicek/panenske-dilo.html>> [citováno 29/3/2022]

¹⁸⁸ Švamberg V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Mája spolek pro rozvoj včelařství, str. 38.

¹⁸⁹ Slovník Lingea <<http://www.slovníky.lingea.cz/spanelsko-cesky/plastev>>, [citováno 2/4/2022]

¹⁹⁰ Včelí kaše e-stránky <<http://www.vcelikase.estranky.cz/clanky/plastev.html>> [citováno 2/4/2022]

¹⁹¹ Slovník Lingea <<http://www.slovníky.lingea.cz/spanelsko-cesky/cera>> [citováno 2/4/2022]

Následně bylo vyhodnoceno, že termín *panenské plásty* lze považovat za synonymní výraz pro *panenský vosk*, neboť, jak již bylo zmíněno, plásty jsou tvořeny voskem. *Panenský vosk* je definován jako nový, čerstvý vosk, který neprošel žádnou léčbou, neobsahuje tak žádné chemikálie. Je velmi žádán v kosmetickém a farmaceutickém průmyslu.¹⁹²

Po překladu českého výrazu *panenský vosk* do španělštiny (*cera virgen*) byla také nalezena španělská definice. Ta uvádí, že se jedná o vosk z čerstvých pláství bílé, někdy světle žluté barvy (lehké zabarvení od pylu).¹⁹³

Po konzultaci s českým včelařem však bylo zjištěno, že česká slova *plást* a *vosk* nejsou synonymní, přestože je mnohdy Španělé zaměňují. Vosk je totiž nevystavený, zatímco panenské včelí dílo je úplně čerstvé, ještě nikdy nezakladené dílo (plást), které už je ale včelami vystaveno do podoby plástu. Termín *cera virgen* tedy nelze považovat za vhodný ekvivalent pro český výraz *panenské včelí dílo*.

Pro účely této práce byl navržen jako vhodný ekvivalent termín již výše zmíněný *panal recién construido*, který nejlépe odpovídá významu *panenského včelího díla*. Úplný ekvivalent bohužel nebyl nalezen. Nelze však s jistotou konstatovat, že má český termín ve španělštině nulový ekvivalent, neboť se jedná o poměrně běžný včelařský termín po celém světě.

¹⁹² www.vcelarstvi-thomayer.cz/shop/vcelarske-potreby/voskove-mezisteny/cisty-vceli-vosk-panensky/#:~:text=Panenský%20%28čerstvě%20vystavěný%29%20vosk%2C%20který%20nebyl%20zatím%20zakladen,může%20být%20vosk%20až%20černý%20a%20velmi%20tvrdý. [citováno 28/4/2022]

¹⁹³ [Ecologizate.es <http://www.ecologizate.es/cera-abeja-natural/>](http://www.ecologizate.es/cera-abeja-natural/) [citováno 28.4.2022]

PLODIŠTĚ	CÁMARA DE CRÍA ¹⁹⁴
Část úlu, která slouží královně na kladení vajíček. ¹⁹⁵	Una alza donde se almacena la miel y desarrollan los estados inmaduros. ¹⁹⁶

Obrázek č. 12: Plodiště¹⁹⁷

Plodiště je vnitřní část úlu, obvykle tvořena jedním až třemi nástavky. Jak již samotný název napovídá, jedná se o místo, ve kterém matka klade vajíčka.¹⁹⁸

Čeština má pro toto místo jednoslovné pojmenování, kdežto ve španělštině je využito víceslovného termínu, *cámara de cría*. Španělský výraz je složen ze tří slov, a to substantivum *cámara* (*komora*) předložka *de* (*z, od*) a substantiva *cría* (*mládě*). Jedná se o stejný případ jako výše analyzovaný termín *brí* (*árbol de abeja*), tedy o kolokaci.

České pojmenování *plodiště* bylo s největší pravděpodobností odvozeno od slovotvorného základu *plod*, jakožto „souhrnný název pro vývojová stádia včel (vajíčka, larvy a kukly),¹⁹⁹ k němuž byl připoj sufix – *iště*. Tento sufix je typický pro označení konkrétních

¹⁹⁴ Glosario de términos utilizados en apicultura, ministerio de educación, cultura y deporte: <http://www.incual.educacion.gob.es/documents/20195/1873855/AGA546_3+-+A_GL_Documento+publicado/d26b36eb-2bd2-4022-b45f-f62055fa58a7> [citováno 28/4/2022], str. 2.

¹⁹⁵ Švamberský V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 41.

¹⁹⁶ Glosario de términos utilizados en apicultura, ministerio de educación, cultura y deporte: <http://www.incual.educacion.gob.es/documents/20195/1873855/AGA546_3+-+A_GL_Documento+publicado/d26b36eb-2bd2-4022-b45f-f62055fa58a7> [citováno 28/4/2022], str. 2.

¹⁹⁷ Colmenas Apierlea <<http://www.colmenasapierlea.com/productos/camara-de-cria-langstroth-fija-con-cuadros-hoffman/>> [citováno 4/12/2022]

¹⁹⁸ Včelařství Sedláček <<http://www.vcelarstvisedlacek.cz/vcelareni.php?id=1202493275&cat=jak-vcelarite-a-rozclenujete-ul---polstar,-plodiste,-mednik-vcel,-mednik-vcelare#>> citováno [21/11/2022]

¹⁹⁹ Slovník spisovného jazyka českého <<http://www.ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=plod&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no#>> [citováno 21/11/2022]

míst, respektive „místa, kde se něco nachází“ např. *rašeliniště*.²⁰⁰ V tomto případě se jedná o místo, kde se nachází *plod*.

Vzhledem k tomu, že se český a španělský termín od sebe liší formální stránkou, tedy jednoslovností – víceslovností, lze španělský výraz *cámara de cría* považovat za částečný ekvivalent.

PLODOVÝ RÁMEK	CUADRO DE CRÍA ²⁰¹
Rámek, který se nachází v plodišti. ²⁰²	Cuadro usado en la cámara de cría. ²⁰³

Obrázek č. 13: Plodový rámek²⁰⁴

Na obrázku lze vidět plodiště s *plodovými rámkami* a plásty. *Plodové rámkami* jsou využívány k rozmnožování včel. Jsou charakteristické tmavšími barvami, od hnědé přes načervenalou až po černou (proto se jim často také říká *černé rámkami*). Pokud se v plodovém rámku nachází uzavřený plod, nazývá se *plodem zavičkovaným* (viz dále).²⁰⁵

²⁰⁰ Slovník afixů užívaných v češtině <<http://www.slovníkafixu.cz/heslar/-iště>> [citováno 21/11/2022]

²⁰¹ Apicultura <http://www.apicultura.fandom.com/wiki/Cuadro_de_cría#:~:text=Se%20denomina%20cuadros%20de%20cría%20a%20los%20cuadros,denominar%20marco%20de%20cría%20sellada%20o%20cría%20operculada.>, 23.11.2022.

²⁰² Termosolární úl, Apis Innovation <<http://www.termosolarniul.cz/jak-termosolarni-ul-funguje/>> [citováno 22/11/2022]

²⁰³ Root, A. I., & Root, E. R. (1923). El ABC y XYZ de la apicultura, str. 96.

²⁰⁴ Apinal <<http://www.apinal.com/camara-de-cria-con-cuadros-y-cera/>> [citováno 23.11.2022]

²⁰⁵ Apicultura <http://www.apicultura.fandom.com/wiki/Cuadro_de_cría#:~:text=Se%20denomina%20cuadros%20de%20cría%20a%20los%20cuadros,denominar%20marco%20de%20cría%20sellada%20o%20cría%20operculada/> [citováno 23.11.2022]

Tyto rámy jsou charakteristické tím, že je včely využívají k rozmnožování a v důsledku postupného vylíhnutí jsou tmavší, od hnědé přes načervenalou až po černou barvu; nazývají se černé rámy, které se musí z hygienických důvodů vyměnit.²⁰⁶

Vycházíme-li z faktu, že úplným ekvivalentem termínu *plodiště* je *cámara de cría*, lze stejným způsobem postupovat i při překladu *plodového rámu*, jehož pojmenování funguje ve španělštině na stejném principu jako u termínu *plodiště*. Španělština využívá výrazu *cuadro de cría*, což lze doslova přeložit jako *plodový rámek*, jedná se tak o úplný ekvivalent.

V odborných španělských publikacích se také lze setkat s pojmenováním *cuadros para la cría*, což v češtině také znamená *plodové rámy*. Mnohdy se tyto rámy ani nspecifikují a v textu se přímo popisuje, že se používají pro plodové pláty a v plodišti („Estos cuadros se usan generalmente para los panales de la cría y en la cámara de cría.“).²⁰⁷

ROJ	ENJAMBRE ²⁰⁸
Oddíl včelstva, který vylétl z úlu a hledá dutinu stromu, ve které by se mohl usadit. ²⁰⁹	Conjunto de abejas que abandonan su colonia original para establecer otra. ²¹⁰

Obrázek č. 14: Roj²¹¹

²⁰⁶ Apicultura

<http://www.apicultura.fandom.com/wiki/Cuadro_de_cría#:~:text=Se%20denomina%20cuadros%20de%20cría%20a%20los%20cuadros,denominar%20marco%20de%20cría%20sellada%20o%20cría%20operculada /> [citováno 23/11/2022].

²⁰⁷ Root, A. I., & Root, E. R. (1923). El ABC y XYZ de la apicultura, str. 97.

²⁰⁸ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, [en línea]. <<http://www.rae.es>> [citováno 1/5/2022]

²⁰⁹ Švamberg V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Mája spolek pro rozvoj včelařství, str. 47.

²¹⁰ Glosario de términos utilizados en apicultura, ministerio de educación, cultura y deporte:

<http://www.incual.educacion.gob.es/documents/20195/1873855/AGA546_3+-+A_GL_Documento+publicado/d26b36eb-2bd2-4022-b45f-f62055fa58a7> [citováno 28/4/2022], str. 3.

Úplným ekvivalentem českého termínu *roj* je španělský termín *enjambre*.²¹² S termínem *roj* je také spojený výraz *rojení*, což je činnost, kterou včely vykonávají za účelem množení včelstva, a to v období od května do července. Ačkoliv se jedná o jejich přirozenou potřebu, nejedná se o pravidlo, nerojí se vždy. Ve španělštině se pro tuto činnost používá termín *enjambrazón*.²¹³

Proces rojení obvykle začíná už měsíc předem, jedná se o období tzv. *rojové nálady*, což znamená, že včelstvo začne vychovávat novou matku a připravovat se na rojení. Po vylíhnutí nové matky, původní matka společně se skupinou dělnic odlétají z úlu. Stará matka začne znovu klást až po dvou týdnech. Tato činnost bohužel podstatně snižuje *medné výnosy*, neboť během rojové nálady klesá snůšková aktivita.²¹⁴

Vzhledem k výše zmíněným negativním dopadům *rojení* se mu včelaři většinou snaží předcházet. Existují tak tzv. *protirojové metody* (někdy také *protirojová opatření*). Linhart uvádí např. *tvorbu oddělků*²¹⁵ nebo *šlechtění nerojivých kmenů včelstev*.²¹⁶ Španělským ekvivalentem *protirojových metod* je *prevención de enjambrazón*.²¹⁷

²¹¹ Mi río verde <<http://www.mirioverde.com/regional/llaman-a-la-población-a-no-destruir-enjambres-de-abejas/>> [citováno 23.11.2022]

²¹² REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, [en línea]. <<http://www.rae.es>> [citováno 1/5/2022]

²¹³ Root, A. I., & Root, E. R. (1923). El ABC y XYZ de la apicultura, str. 124.

²¹⁴ Domáci včelařství <<http://www.domaci-vcelarstvi.cz/o-vcelach/rojeni.html/>> [citováno 23.11.2022]

²¹⁵ Linhart, R. (2018). *Myslet jako včela*. Mladá fronta, str. 153.

²¹⁶ Tamtéž, str. 157.

²¹⁷ Material de apicultura <<http://www.materialdeapicultura.com/prevencion-y-control-del-enjambrazon/>> [citováno 29/11/2022]

STUDENÁ STAVBA	EXPOSICIÓN FRÍA ²¹⁸
Umístění rámků kolmo k česnu. ²¹⁹	Panales (cuadros) puestos de forma perpendicular a la piquera. ²²⁰

Obrázek č. 15: Studená stavba²²¹

Včelařský termín *studená stavba* patří mezi složitější termíny. Při samotném začátku překladu tohoto termínu se zdálo velmi málo pravděpodobné, že by tento termín bylo možné přeložit doslovně. Pokud by tedy byl český termín *studená stavba* doslovně přeložen, ve španělštině by se jednalo o termín *construcción fría*. Takový termín však nebyl nalezen.

Dalším krokem bylo zadání konkrétního významu ve španělštině, tj. *cuadros puestos de forma transversal (verticalmente) a la piquera*. Doslova tedy rámků umístěné příčně (kolmo) k česnu, jak je již uvedeno v české definici. Ačkoli bývá podobný způsob hledání ekvivalentů většinou úspěšný, v tomto případě tomu tak bohužel nebylo.

Pro nalezení vhodného ekvivalentu bylo tedy nutné důkladněji prostudovat jednotlivé typy úlů a jejich odlišné konstrukce, k čemuž velmi dobře posloužila obsáhlá publikace o včelařství *El ABC y XYZ de la apicultura*, a to na doporučení španělských

²¹⁸ Proyectos fin de carrera <<http://www.proyectosfindecarrera.com/temperatura-colmenas.htm/>> [citováno 22.10.2022]

²¹⁹ Včelí farma Smržov <<http://www.slov.vcelysmrzov.cz/s/381-studena-stavba.htm/>> [citováno 22.10.2022]

²²⁰ Proyectos fin de carrera <<http://www.proyectosfindecarrera.com/temperatura-colmenas.htm/>> [citováno 22.10.2022]

²²¹ Včelí farma Smržov <<http://www.slov.vcelysmrzov.cz/s/381-studena-stavba.htm/>> [citováno 22.10.2022]

včelařů. V této knize je velmi dobře popsán vývoj typů úlů, díky čemuž bylo snazší hledat další informace.

Úly se tradičně dělí na horizontální a vertikální (nástavkové), přičemž ty vertikální jsou v dnešní době častěji využívány, konkrétně úl typu *Langstroth*, který byl vynalezen v 19. století a dodnes se těší velké oblibě mezi včelaři po celém světě. Tento úl byl prvním nástavkovým úlem, který měl snímatelné rámy, nástavky a střechu.²²² Dalšími typy vertikálních úlů jsou např. *Layens* a *Dadant*.²²³

Při bližším studiu nástavkových úlů, na níže uvedené španělské webové stránce o včelařství, byly také nalezeny informace o vnitřní stavbě takového typu úlu. Objevil se zde mimo jiné španělský termín *exposición de cuadros (panales) en frío*,²²⁴ což odpovídá českému ekvivalentu *studená stavba*.

Po konzultaci se španělskými včelaři na facebookové skupině *ABC APICULTURA*, byl termín upřesněn na *exposición fría*.

Tento španělský ekvivalent byl následně nalezen na španělské internetové stránce *Apicultors Gironins Associats*:

„La colmena Langstroth, al igual que la mayoría de los modelos, posee panales perpendiculares a la piquera por lo que se las denomina de *exposición fría*.“²²⁵

²²² Root, A. I., & Root, E. R. (1923). *El ABC y XYZ de la apicultura*, str. 87.

²²³ EcuRed <http://www.ecured.cu/Colmena_vertical/> [citováno 2.11.2022]

²²⁴ Apicultura <http://www.apicultura.fandom.com/wiki/Colmena_vertical/> [citováno 2.11.2022]

²²⁵ Apicultors Gironins Associats <<http://www.aga.cat/index.php/es/articulos/articulos-de-interes/varios/1011-horfandad-espacio-humo-edad-vuelos-temperatura-y-humedad/>> [citováno 13.11.2022]

TEPLÁ STAVBA	EXPOSICIÓN CALIENTE ²²⁶
Umístění rámků souběžně s česnem. ²²⁷	Panales (cuadros) puestos de forma paralela a la piquera. ²²⁸

Obrázek č. 16: Teplá stavba²²⁹

Při hledání španělského ekvivalentu českého včelařského termínu *teplá stavba* bylo postupováno identicky jako při hledání ekvivalentu výrazu *studená stavba*, jehož úspěšné nalezení usnadnilo další kroky při překladu tohoto termínu. Podle vzoru španělského termínu *exposición fría* byl zvolen úplný ekvivalent pro teplou stavbu, *exposición caliente*.

Teplá stavba je druh vnitřní stavby včelího úlu, ve kterém jsou rámků uspořádány rovnoběžně k česnu, tedy k čelní stěně.²³⁰

Oba tyto termíny, *studená* a *teplá stavba*, byly pravděpodobně motivovány na základě vlastností předmětu, který pojmenovávají. Adjektiva studený a teplý nebyla použita náhodou, při studené stavbě se do úlu dostává mnohem více vzduchu, který může úl ochlazovat. Při teplé stavbě jsou rámků rozestavěny tak, aby v úlu udržovaly teplo.

²²⁶ Proyectos fin de carrera <<http://www.proyectosfindecarrera.com/temperatura-colmenas.htm/>> [citováno 22.10.2022]

²²⁷ Včelí farma Smržov <<http://www.vcelysmrzov.cz/t/382-tepla-stavba.html/>> [citováno 22.10.2022]

²²⁸ Proyectos fin de carrera <<http://www.proyectosfindecarrera.com/temperatura-colmenas.htm/>> [citováno 22.10.2022]

²²⁹ Včelí farma Smržov <<http://www.vcelysmrzov.cz/t/382-tepla-stavba.html/>> [citováno 22.10.2022]

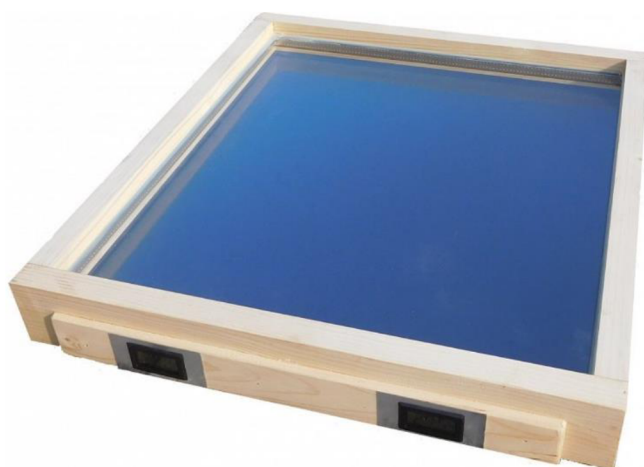
²³⁰ České nápady <<http://www.ceskenapady.cz/stavba-vceliho-ulu-cnp-1144-8336.html/>> [citováno 3.11.2022]

Stejně jako v případě termínu *studená stavba*, byl španělský ekvivalent *exposición caliente* ověřen na španělské internetové stránce *Apicultors Gironins Associats*, kde je tento termín použit v praxi:

„Por otro lado, si se observa una colmena rustica o una natural, donde construyen los panales sin ninguna intervención del hombre, se vera que los harán en posición paralela a la entrada o piqueta, actuando el primer panel como barrera contra el viento. Este tipo de formación se llama de *exposición caliente*.“²³¹

Vzhledem k nedostatku španělské odborné literatury zaměřené na *studenou a teplou stavbu*, lze tyto dva termíny považovat pouze za návrhy úplných ekvivalentů.

TERMOSOLÁRNÍ STROP	TAPA TERMOSOLAR ²³²
Strop umístěn nad horním nástavkem úlu, který využívá solární energii k zahřívání úlu. ²³³	Tapa debajo del techo de la colmena, que sirve para calentar la colmena. ²³⁴

Obrázek č. 17: Termosolární strop²³⁵

Termosolární strop je část speciálního léčebného zařízení, *termosolárního úlu*. Jedná se o poslední část pod samotnou úlovou střechou, která jej chrání před vnějšími vlivy, zejména před deštěm a sněhem.

²³¹ Apicultors Gironins Associats <<http://www.aga.cat/index.php/es/articulos/articulos-de-interes/varios/1011-horfandad-espacio-humo-edad-vuelos-temperatura-y-humedad/>> [citováno 13.11.2022]

²³² Návrh vlastního překladu.

²³³ Termosolární úl, Apis Innovation <<http://www.termosolarniul.cz>> [citováno 11/4/2022].

²³⁴ Návrh vlastní definice.

²³⁵ Termosolární úl, Apis Innovation <<http://www.termosolarniul.cz/termosolarni-ul-39x24/>> [citováno 23/11/2022]

Jak je již uvedeno v úvodu této práce a dále popsáno v podkapitole *Termosolární úl*, termín *termosolární strop* byl stěžejní při překladu webových stránek věnovaných *termosolárním úlům*. Správné léčení včelstva pomocí tohoto zařízení totiž spočívá v umístění úlu s česnem na jih nebo jihovýchod, odstranění střechy a vystavení *termosolárního stropu* s aktivním povrchem slunečnímu záření, čímž dojde k zahřátí úlu. Jakmile teplota v plodovém rámku dosáhne 47 °C (*termosolární strop* obsahuje dva teploměry s čidly), je nutné ukončit zahřívání úlu, a to nasazením střechy zpět.²³⁶ Termíny *strop* a *střecha* zde tedy hrají velmi důležitou roli.

České pojmenování *termosolární strop* vznikl před několika lety, kdy byl vynalezen *termosolární úl*. K již existujícímu názvu předposlední části úlu, *strop*, bylo pouze přidáno adjektivum *termosolární*, jež specifikuje jeho funkci.

Vzhledem k tomu, že se však jedná o český vynález, neměl termín *termosolární strop* doposud žádný zaužívaný ekvivalent ve španělštině.

Vhodným ekvivalentem pojmu *strop* ve španělštině je *tapa*, pokud ovšem Španělé nazývají střechu výrazem *techo*. V určitých případech se totiž lze setkat s kombinací *tapa*, ve smyslu *střechy* a *entretapa*, jakožto *strop*, což může být mnohdy matoucí.²³⁷

Španělský výraz *tapa* je ve slovníku definován jako *víko*, jako jeden z mnoha možných významů.²³⁸ Jedná se totiž o polysémní slovo, stejně jako *techo*.

Dle slovníku může *techo* znamenat jak *střechu*, tak *strop*.²³⁹ Ve většině případů však včelaři používají výraz *techo* pro *střechu*.

V případě, že je v popisu *termosolárního úlu* přeložena *střecha* jako *techo*, je jediným možným ekvivalentem pro *termosolární strop* termín *tapa termosolar*. Přestože je slovo *strop* v češtině i španělštině mnohoznačné, adjektivem *termosolární* je dostatečně specifikováno, takže jej lze považovat za úplný ekvivalent.

²³⁶ Termosolární úl, Apis Innovation <<http://www.termosolarniul.cz/jak-termosolarni-ul-funguje/>> [citováno 22/11/2022]

²³⁷ Aprendiendo de la Apicultura <<http://www.apismelliferaturis.blogspot.com/2021/06/8-partes-basicas-de-una-colmena-una.html>> [citováno 22/11/2022]

²³⁸ Slovník Lingea, www.slovniky.lingea.cz/spanelsko-cesky/tapa > [citováno 22/11/2022]

²³⁹ Slovník Lingea, www.slovniky.lingea.cz/spanelsko-cesky/techo > [citováno 22/11/2022]

VARROA DNO	FONDO SANITARIO ²⁴⁰
Speciální typ dna úlu, které je určeno pro řešení varroázy. ²⁴¹	Fondo que se utiliza para luchar contra el ácaro varroa. ²⁴²

Obrázek č. 18: Varroa dno²⁴³

Výraz *varroa dno* lze do španělštiny přeložit jedním adekvátním ekvivalentem, který je poměrně čteně využíván v rámci tématu varroázy, a to *fondo sanitario*, což doslovně znamená *hygienické* či *sanitární dno*.²⁴⁴

K nalezení vhodného ekvivalentu bylo dostačující vyhledat odborné texty, týkající se varroázy a zaměřit se na části, které popisují její řešení, respektive, jak proti obávaným parazitům bojovat. Na webové stránce *Apicultura y miel* se termín *fondo sanitario* vyskytuje v odstavci s názvem *¿Qué tratamientos existen contra la varroasis? (Jaká ošetření existují proti varroáze?)*, a to konkrétně ve větě „Una de las herramientas más eficaces en la lucha contra la varroa es el fondo sanitario.“, česky *Nejefektivnějším prostředkem při boji proti varroáze je varroa dno*.²⁴⁵

Zajímavým poznatkem je, že se ve španělštině neobjevuje termín *fondo varroa*, tedy doslova *varroa dno*. Při vyhledávání tohoto názvu byl nalezen pouze italský termín

²⁴⁰ Apicultura y miel. <<http://www.apiculturaymiel.com/apicultura/que-es-la-varroa-todo-que-tenes-que-saber-sobre-varroa-de-abejas/>> [citováno 2/4/2022]

²⁴¹ Termosolární úl, Apis Innovation <<http://www.termosolarniul.cz>> [citováno 17/3/2022]

²⁴² Apicultura y miel. <<http://www.apiculturaymiel.com/apicultura/que-es-la-varroa-todo-que-tenes-que-saber-sobre-varroa-de-abejas/>> [citováno 2/4/2022]

²⁴³ Fortea ceras y mieles <<http://www.tienda.fortea.com/es/accesorios-colmena/1235-fondo-sanitario-colmena-alza-01001101.html/>> [citováno 24.11.2022]

²⁴⁴ Apicultura y miel. <<http://www.apiculturaymiel.com/apicultura/que-es-la-varroa-todo-que-tenes-que-saber-sobre-varroa-de-abejas/>> [citováno 2/4/2022]

²⁴⁵ Vlastní překlad.

fondo antivarroa, španělština s takovým názvem však nepracuje. Jediným a úplným ekvivalentem je tedy termín *fondo sanitario*.

VČELARŽ	ABEJERO ²⁴⁶ APICULTOR ²⁴⁷ COLMENERO ²⁴⁸
Člověk, který chová včely. ²⁴⁹	Hombre que cultiva las abejas. ²⁵⁰

Obrázek č. 19: Včelař²⁵¹

Ačkoliv se v češtině používá pouze jeden termín, *včelař*, pro pojmenování člověka, který se stará o včely, ve španělštině existují hned tři ekvivalenty, a to *abejero*, *apicultor* a *colmenero*.

Při vyhledávání výrazu *abejero* ve slovníku RAE nebyla nalezena definice, pouze přímý odkaz na slovo *colmenero*, z čehož vyplývá, že se jedná o úplná synonyma.²⁵²

Termín *colmenero* je ve slovníku RAE definován jako „persona que tiene colmenas o cuida de ellas“,²⁵³ česky *osoba, která má úly nebo se o ně stará*.²⁵⁴

²⁴⁶ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, [en línea]. <<http://www.dle.rae.es/abejero?m=form>> [citováno 24/4/2022].

²⁴⁷ Root, A. I., & Root, E. R. (1923). El ABC y XYZ de la apicultura, str. 49.

²⁴⁸ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, [en línea]. <<http://www.dle.rae.es/colmenero#428avGB>> [citováno 24/4/2022].

²⁴⁹ Švamberský Václav (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 61.

²⁵⁰ Root, A. I., & Root, E. R. (1923). El ABC y XYZ de la apicultura, str. 49.

²⁵¹ La tienda de apicultor <<http://www.latiendadelapicultor.com/blog/como-revisar-una-colmena/>> [citováno 22.11.2022]

²⁵² REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, [en línea]. <<http://www.dle.rae.es/abejero?m=form>> [citováno 21.11.2022]

Poslední varianta, *apicultor*, je definována jako „persona que se dedica a la cría de abejas“,²⁵⁵ česky *osoba, která se věnuje chovu včel*.²⁵⁶

Z výše uvedených definic není zřejmé, že by existoval rozdíl mezi jejich významy, pro další analýzu tak bylo využito dat ze španělského elektronického korpusu *Corpus del Español del Siglo XXI (CORPES XXI)*.²⁵⁷

Výše zmíněné tři španělské ekvivalenty termínu *včelař* byly v tomto korpusu vyhledány za účelem zjištění, zda se jedná o terminologická synonyma, či nikoliv a které z nich mají v jazyce nejčastější výskyt.

- **Abejero**

V korpusu byly nalezeny pouze tři dokumenty, ve kterých se termín *abejero* vyskytuje, v nichž se objevil ve čtyřech případech. Ve třech případech se jednalo o oblast vědy a techniky, pouze v jednom pak text zaměřený na volný čas a aktuální dění (viz graf č. 1)

Zajímavým poznatkem je také skutečnost, že nebyl nalezen žádný dokument z Latinské Ameriky, z čehož vyplývá, že se termín *abejero* používá pouze ve Španělsku, avšak jen sporadicky.²⁵⁸

²⁵³ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, [en línea]. <<http://www.dle.rae.es/colmenero#428avGB>> /> [citováno 21.11.2022]

²⁵⁴ Vlastní překlad.

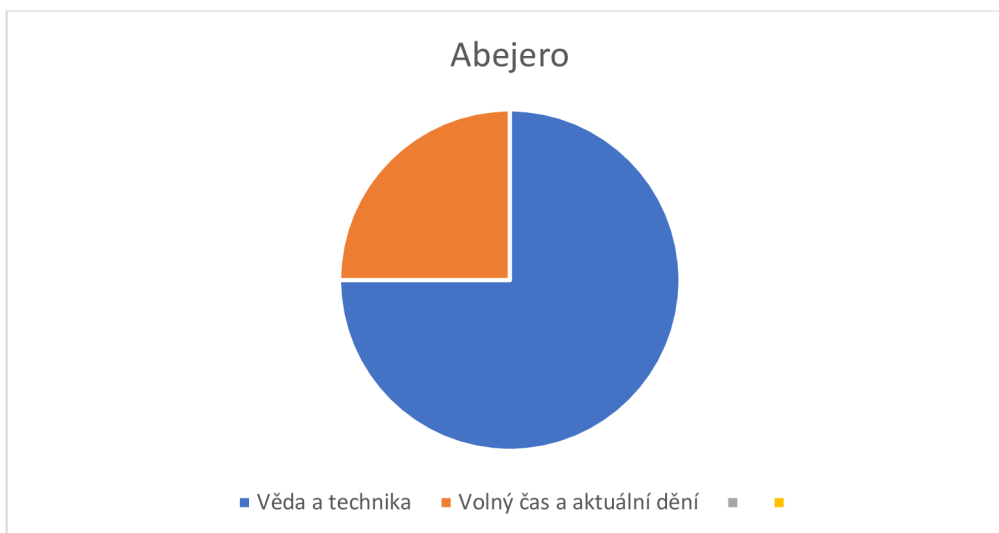
²⁵⁵ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, [en línea]. <<http://www.dle.rae.es/apicultor?m=form>> [citováno 21.11.2022]

²⁵⁶ Vlastní překlad.

²⁵⁷ Z hlediska lingvistiky je korpus soubor zhruba tisíce psaných i mluvených (následně přepsaných) autentických textů. Obsahuje tedy velké množství slov, která slouží k vyhledání významů, určitých slovních spojení či přesných tvarů slov. *CORPES XXI* v současnosti čítá 327 000 dokumentů, ať už mimo jiné z oblasti literatury, kinematografie, divadla, společenských věd, politiky, umění či medicíny. Je tvořen texty ze Španělska a Latinské Ameriky, a to v poměru 3:7. Latinskoamerické texty dosahují celkovému počtu 250 milionu jazykových forem. REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CORPES XXI) [en línea]. *Corpus del Español del Siglo XXI*. <<http://www.rae.es>> [21/11/2022]

²⁵⁸ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Corpes XXI*

<<http://www.apps2.rae.es/CORPES/org/publico/pages/consulta/entradaCompleja.view>> [23/11/2022]

Graf č. 1: Abejero²⁵⁹

Překvapivým zjištěním je nicméně skutečnost, že se ani jeden z nalezených textů netýká včelařství. *Abejero* v těchto případech vyjadřuje zcela jiný význam; jedná o druh ptáka, *Včelojeda lesního*, španělsky *abejero europeo* nebo *halcon abejero*. Vzhledem k tomu, že se jedná o ukázky podobného charakteru, byla vybrána pouze jedna, a to článek ze španělských novin *El Mundo*:

„Con Francisco Bernis, Olegario del Junco y Manuel Fernández Cruz, nos apostamos en diversos puntos del Estrecho de Gibraltar para observar la llegada a nuestra península de *halcones abejeros europeos*.“²⁶⁰

Přestože byl termín *abejero* nalezen ve slovníku RAE, není vhodným ekvivalentem pro český výraz *včelař*.

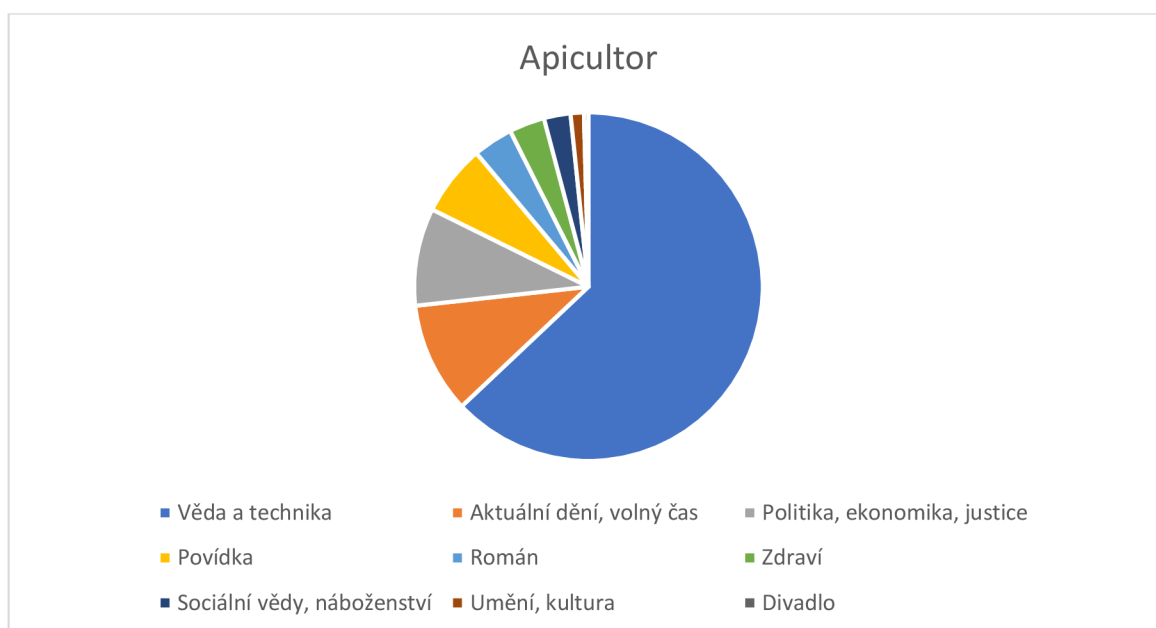
²⁵⁹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Corpes XXI
<<http://www.apps2.rae.es/CORPES/org/publico/pages/consulta/entradaCompleja.view>> [23/11/2022]

²⁶⁰ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Corpes XXI
<<http://www.apps2.rae.es/CORPES/org/publico/pages/consulta/entradaCompleja.view>> [23/11/2022]

- **Apicultor**

Druhým analyzovaným ekvivalentem je termín *apicultor*. Ten byl ve španělském korpusu nalezen v 96 dokumentech. Mimo Španělska jsou uvedeny také státy Latinské Ameriky, ve kterých se termín používá, např. Nikaragua, Uruguay, Argentina, Cuba a další.

Tento španělský termín se nejvíce vyskytoval v dokumentech vědecko-technického charakteru (viz graf č. 2).

Graf č. 2: Apicultor²⁶¹

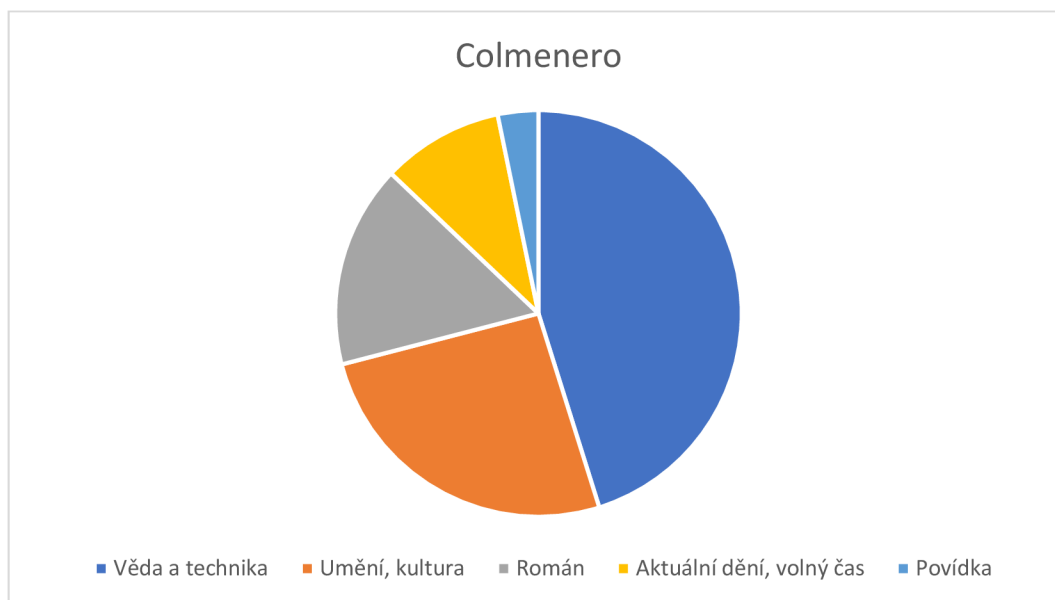
Příklad z knihy *Manual de Agricultura Ecológica*:

„Además, la entrada en España en 1985 del ácaro Varroa, un parásito desconocido hasta entonces para nuestras abejas y que es capaz de terminar con la vida de una colonia, ha obligado a los apicultores a realizar tratamientos sistemáticos para su control durante el año.“

²⁶¹REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Corpes XXI
<<http://www.apps2.rae.es/CORPES/org/publico/pages/consulta/entradaCompleja.view>> [23/11/2022]

- **Colmenero**

Třetím analyzovaným termínem je *colmenero*. Ten byl nalezen celkem v 16 dokumentech. Stejně jako termín *apicultor* je také využíván i v Latinské Americe, a to např. na Kubě, v Argentině, Chile, Guatemale, apod.

Graf č. 3: Colmenero²⁶²

Ani u termínu *colmenero* tomu není jinak, největší výskyt nalezených dokumentů je v oblasti vědy a techniky. Vyskytoval se ale také v oblasti umění, kultury a literatury.

Zajímavým příkladem z vybraného dokumentu je španělské přísloví „Quien sin saber de abejas se mete *colmenero*, gasta tiempo y paciencia, y pierde su dinero.“ z knihy *Lo que usted debe saber sobre las abejas y la miel*.²⁶³ Toto přísloví by se mohlo podobat českému „Včelařina, to je dřina,“²⁶⁴ doslova totiž znamená *Kdo včelařit bez znalostí bude chtít, ztratí čas a trpělivost, peníze nebude mít*.²⁶⁵

Na základě provedené analýzy lze tvrdit, že termíny *apicultor* a *colmenero* jsou částečné ekvivalenty, neboť se používají odlišně na základě kontextu. Termín *apicultor* se častěji vyskytuje ve vědeckých textech, kdežto termín *colmenero* se často používá také v oblasti umění, kultury a zábavy a obecně v umělecké literatuře.

²⁶²REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Corpes XXI

<<http://www.apps2.rae.es/CORPES/org/publico/pages/consulta/entradaCompleja.view>> [23/11/2022]

²⁶³REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Corpes XXI

<<http://www.apps2.rae.es/CORPES/org/publico/pages/consulta/entradaCompleja.view>> [23/11/2022]

²⁶⁴ MedMedMed.cz <<http://www.medmedmed.cz/vcelarska-prislovi/>> [citováno 24.11.2022]

²⁶⁵ Návrh vlastního překladu.

Za nejvhodnější ekvivalent v oblasti včelařství byl na základě provedené analýzy vyhodnocen španělský termín *apicultor*.

VČELNICE	APIARIO, COLMENAR ²⁶⁶
Pozemek, na kterém se nachází větší množství úlů. ²⁶⁷	Conjunto de colmenas instaladas en un lugar determinado. ²⁶⁸

Obrázek č. 20: Včelnice²⁶⁹

Včelnice jsou venkovní prostory, ve kterých jsou umístěny úly. Ty mohou být postaveny na zemi nebo na speciálních podstavcích. Včelaři mají mnoho možností, jak *včelnice* uspořádat. Je možné postavit každý úl na samostatný podstavec nebo několik úlů na společnou paletu či trám. Odlišně bývají postaveny také úly kočovné, se kterými se často manipuluje, většinou se jedná o kočovné palety.²⁷⁰

²⁶⁶ Glosario de términos utilizados en apicultura, ministerio de educación, cultura y deporte:

http://www.incual.educacion.gob.es/documents/20195/1873855/AGA546_3+-+A_GL_Documento+publicado/d26b36eb-2bd2-4022-b45f-f62055fa58a7 [citováno 28/4/2022]

²⁶⁷ Švamberský V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Mája spolek pro rozvoj včelařství, str. 63.

²⁶⁸ Glosario de términos utilizados en apicultura, ministerio de educación, cultura y deporte:

<http://www.incual.educacion.gob.es/documents/20195/1873855/AGA546_3+-+A_GL_Documento+publicado/d26b36eb-2bd2-4022-b45f-f62055fa58a7> [citováno 28/4/2022], str. 2; Root, A. I., & Root, E. R. (1923). El ABC y XYZ de la apicultura, str. 31.

²⁶⁹ La tienda del apicultor <<http://www.latiendadelapicultor.com/blog/glosario-apicultura/apiario/>> [citováno 24.11.2022]

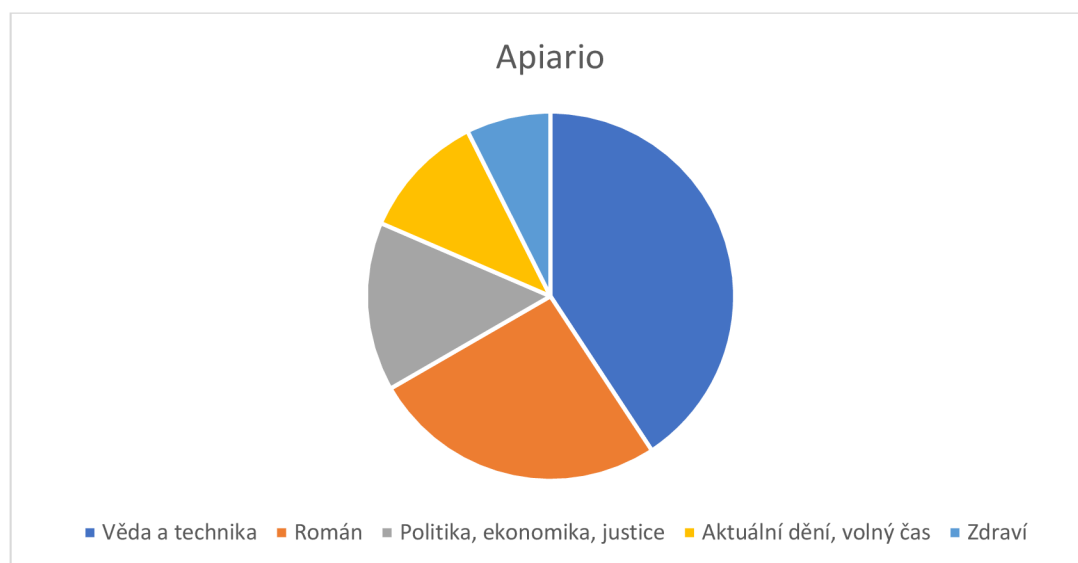
²⁷⁰ Včelky.cz <<http://www.vcelky.cz/vyber-stanoviste.htm#vcelnic/>> [citováno 21.11.2022]

České pojmenování *včelnice* vzniklo připojením sufixu *-ice*, prostřednictvím něhož se často tvoří názvy míst, jako např. slovo *zbrojnice*.²⁷¹ *Včelnice* je místo, kde se nachází mnoho včel, tedy několik úlů.

Českému výrazu *včelnice* ve španělštině odpovídají dva úplné ekvivalenty – *apiario* a *colmenar*. Na základě odborné včelařské literatury ve španělštině bylo zjištěno, že se jedná o terminologická synonyma, která se používají bez rozdílů, což potvrzuje také RAE – při vyhledání slova *apiario* se nezobrazí žádná definice, nýbrž přímý odkaz na termín *colmenar*. Ten je definován jako „lugar donde están las colmenas“,²⁷² česky tedy *místo, kde se nachází úly*.²⁷³ Je velmi pravděpodobné, že oba tyto ekvivalenty vznikly souběžně, slovo *apiario* pochází z latiny,²⁷⁴ kdežto *colmenar* je keltského původu.²⁷⁵

K přesnější analýze bylo opět využito španělského korpusu *CORPES XXI*. Dokumenty, které obsahují termín *apiario* jsou z největší části ze Španělska či Mexika. Dále se termín používá také v Chile, na Kubě, v Kolumbii apod. Celkem byl termín nalezen ve 22 dokumentech.

Nejvíce nalezených dokumentů bylo z oblasti vědy a techniky (viz graf č. 4)

Graf č. 4: Apiario²⁷⁶

²⁷¹ Slovník afixů užívaných v češtině <<http://www.slovnikafixu.cz/heslar/-nice/>> [citováno 21.11.2022]

²⁷² REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, [en línea]. <<http://www.dle.rae.es/colmenar#426vTqz//>> [citováno 21.11.2022]

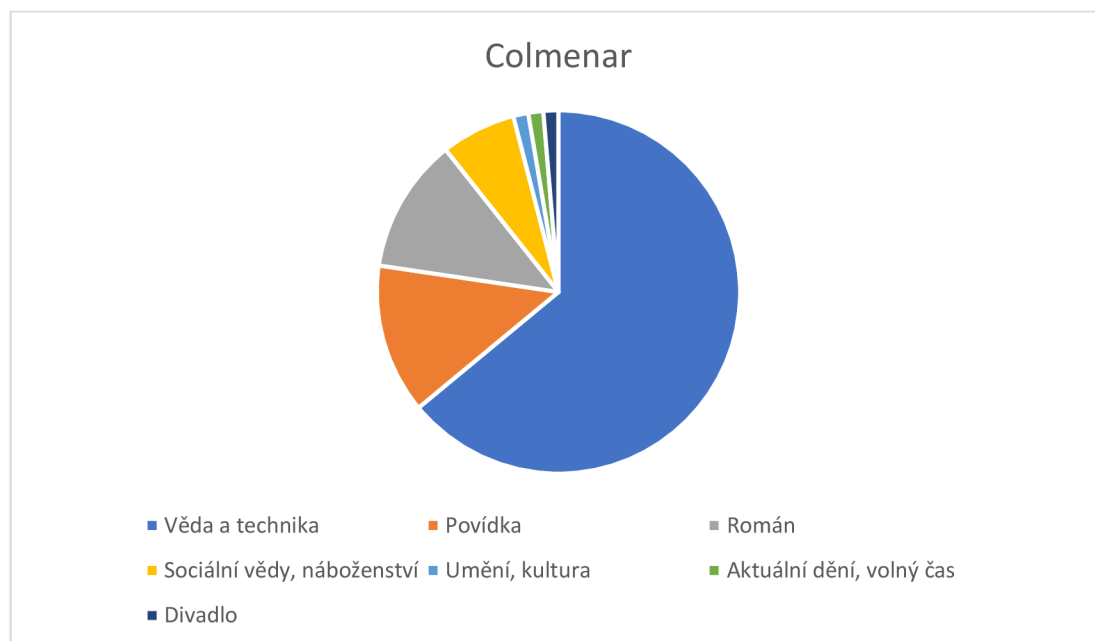
²⁷³ Vlastní překlad.

²⁷⁴ Latinský slovník, <<http://www.latinsky-slovník.latinsky.cz/cesko-latinsky/apis.html/>> [citováno 21.11.2022]

²⁷⁵ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, [en línea]. <<http://www.rae.es>> [3/4/2022]

²⁷⁶ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Corpes XXI <<http://www.apps2.rae.es/CORPES/org/publico/pages/consulta/entradaCompleja.view>> [citováno 24/11/2022]

Naproti tomu termín *colmenar* byl nalezen v 60 dokumentech. Většina dokumentů pochází ze Španělska, malá část pak také z Argentiny, Paraguaye či Mexika, nicméně obecně lze říct, že výskyt v Latinské Americe je minimální.

Graf č. 5: Colmenar²⁷⁷

Př. „Pese a ser la Varroasis el principal problema del colmenar, las abejas están expuestas a otras plagas y enfermedades.“ (Manual de Agricultura y Ganadería Ecológica)²⁷⁸

V tomto případě se termín *colmenar* vyskytuje ve významu *včelnice* (substantivum obecné), nicméně byly nalezeny také texty, ve kterých je uvedeno *Colmenar*, jakožto název španělského města, tedy substantivum vlastní. Tyto případy byly z grafu odečteny, neboť se jedná o jiný význam, který není předmětem dané analýzy.

Př.: Tras su muerte, la autovía Madrid – Colmenar se „comió“ casi todo el trazado del ferrocarril de vía estrecha (...)“ (La historia de la vía estrecha en Madrid (I))²⁷⁹

Po odečtení výskytu slova *Colmenar* (s významem názvu města), a to celkem ve 41 případech, bylo zaznamenáno pouze 19 případů výskytu termínu *colmenar* s významem *včelnice*, což je pouze o 3 více než u termínu *apiario*.

²⁷⁷ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Corpes XXI
<<http://www.apps2.rae.es/CORPES/org/publico/pages/consulta/entradaCompleja.view>> [citováno 24/11/2022]

²⁷⁸ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Corpes XXI
<<http://www.apps2.rae.es/CORPES/org/publico/pages/consulta/entradaCompleja.view>> [citováno 24/11/2022]

²⁷⁹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Corpes XXI
<<http://www.apps2.rae.es/CORPES/org/publico/pages/consulta/entradaCompleja.view>> [citováno 23/11/2022]

Ačkoliv je termín *colmenar* slovo víceznačné, obě významové varianty se od sebe liší formální stránkou – název města je označen velkým písmenem na začátku slova, nedochází tak k záměně a není potřeba kontext.

Závěrem lze konstatovat, že se oba termíny vyskytují (ve stejném významu) s téměř stejnou četností, jedná se tak o terminologická synonyma, nepatrným rozdílem může být častější využití termínu *apiario* v Latinské Americe.

ZAVÍČKOVANÝ PLOD	CRÍA CERRADA CRÍA OPERCULADA CRÍA SELLADA ²⁸⁰
Překryté buňky, ve kterých se nachází plod. ²⁸¹	Celda donde se encuentra la cría, que fue tapada por la abeja con una capa. ²⁸²

Obrázek č. 21: Zavíčkováný plod²⁸³

Jak již bylo výše zmíněno, *plodem* se označují vývojová stádia včel, tedy vajíčka, larvy a kukly. Fází vývoje plodu je několik, nejdříve je plod otevřený, tedy *nezavíčkováný*, v němž se nachází stočená larva, stádium vajíčka (viz foto). Poté následuje stádium

²⁸⁰ Apicultura

<http://www.apicultura.fandom.com/wiki/Cuadro_de_cría#:~:text=Se%20denomina%20cuadros%20de%20cría%20a%20los%20cuadros,denominar%20marco%20de%20cría%20sellada%20o%20cría%20operculada/> [citováno 23/11/2022]

²⁸¹ Švamberg V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Mája spolek pro rozvoj včelařství, str. 67.

²⁸² Root, A. I., & Root, E. R. (1923). El ABC y XYZ de la apicultura, str. 7.

²⁸³ Corona apicultura <<http://www.coronaapicultura.blogspot.com/2017/02/ojeando-celdillas-y-operculos.html/>> [citováno 23.11.2022]

zavičkované, kde se nachází larva ve vzpřímené poloze (viz foto). Vyvinutý jedinec pak víčko prokouše (trubci a dělnice) či odřízne ostrými kusadly (královna).²⁸⁴

Pojmenování *zavičkovaný (včeli) plod* se využívá běžně mezi včelaři, jsou jim myšleny buňky zakryté vrstvou vosku. Španělským ekvivalentem českého *plodu* je termín *cria*.

Klíčovým termínem při hledání vhodného ekvivalentu bylo *víčko*, které má ve španělštině více variant. Ve španělštině se využívá pojmenování *opérculo*, *sello*, někdy také v obecnějším slova smyslu *tapa*.

Př.: „Se creía, en un tiempo, que las *tapas (opérculos ó sellos)* de las celdas eran perfectamente impermeables, pero se sabe ahora que esto no es el caso, admitiendo dichos sellos el aire, pudiéndose observar, á veces, que la miel filtra por entre ellos.“²⁸⁵

„Por medio de experimentos y un examen microscópico he podido averiguar que mis ideas anteriores eran erróneas y que apenas el diez por ciento de los opérculos es completamente impenetrable al aire.“²⁸⁶

„En el quinto y sexto día crecen rápidamente, aunque es difícil fijar definitivamente su tamaño exacto en estos días, y en noveno día, cuando la larva se ha extendido completamente, las abejas tapan la celda con una capa delgada, llamada *opérculo*.“²⁸⁷

Španělské ekvivalenty pro vyjádření adjektiva *zavičkovaný* jsou výrazy *sellado* a *operculado* a ekvivalenty slovesa *zavičkovat* *sellar* nebo *opercular*.

Př.: „Celdas de zánganos usadas para almacenar la miel; *selladas* y no *selladas*.“

„Asimismo hay mucha diferencia en la manera de *sellar* ú *opercular* las celdas“²⁸⁸

Ve španělštině existuje několik názvu pro *zavičkovaný plod*, přesněji řečeno, vždy se v daném termínu vyskytuje substantivum *cria*, česky *plod*. Mění se pouze adjektivum s významem *zavičkovaný*. Všechny uvedené varianty odpovídají úplným ekvivalentům, neboť výrazy *cria cerrada*, *cria operculada* a *cria sellada* jsou terminologická synonyma.

Bylo ověřeno, že se španělský ekvivalent *cria cerrada* běžně používá ve Španělsku.

²⁸⁴ iVčelařství.cz <[²⁸⁵ Root, A. I., & Root, E. R. \(1923\). El ABC y XYZ de la apicultura, str. 278.](http://www.ivcelarstvi.cz/otevreny-plod/#:~:text=Vývoj%20včel%20-%20otevřený%20plod%20Jedná%20se%20o%20stádium%20je%20tzv.%20zavičkované%2C%20kdy%20je%20larva%20vzpřímená/> [citováno 23.11.2022]</p></div><div data-bbox=)

²⁸⁶ Tamtéž, str. 279.

²⁸⁷ Tamtéž, str. 7.

²⁸⁸ Tamtéž, str. 278.

Př.:

Si se empiezan a ver inicios de celdas reales en la parte inferior de los panales y *cria cerrada* de zánganos estaríamos ante el momento ideal para la división.²⁸⁹

Termín *cria operculada* byl nalezen také na španělské internetové stránce *Comunidad de foros de Apicultura*, kde španělský včelař uvádí dotaz s názvem „Cria operculada muerta“ a dále uvádí:

La cuestión es que este núcleo lo pase a colmena y esta colmena esta colocada justamente delante de otras, pues bien la colmena desde hace algún tiempo parece que en vez de avanzar retrocede, creo que las percoreadoras están derivando en demasía hacia las colmenas de detrás, hasta el punto de que creo que tiene dos o tres cuadros con *cria operculada* muerta.²⁹⁰

Poslední z uvedených španělských ekvivalentů, *cria sellada*, byl mimo jiné nalezen na mexické stránce *Material de apicultura*:

La Colonia de abejas consta de:

6 Panales con *cria sellada*, larvas y huevos
4 Panales de miel y polen
1 Reina fecundada de origen europeo
2 kilogramos de abejas²⁹¹

Na uvedené stránce se však také vyskytoval termín *cria operculada*:

Se prepararán a partir de 2, 3 o 4 panales o bastidores de *cria operculada*, bien cubiertos con abejas nodrizas.²⁹²

Z uvedených příkladů a dalších zdrojů bylo zjištěno, že se ve španělských odborných textech často vyskytuje také spojení *celda*²⁹³ (*celdilla*)²⁹⁴ *sellada*, česky *zavíčkovaná buňka*, namísto termínu *zavíčkovaný plod*.²⁹⁵

²⁸⁹ Campo galego <<http://www.campogalego.es/como-dividir-una-colmena/>> [citováno 23.11.2022]

²⁹⁰ Comunidad de foros de Apicultura <<http://www.salines.mforos.com/385786/11328847-cria-operculada-muerta/>> [citováno 23.11.2022]

²⁹¹ Material de apicultura, <<http://www.materialdeapicultura.com/cajon-de-abejas/>> [citováno 23.11.2022]

²⁹² Tamtéž.

²⁹³ Slovník Lingea <<http://www.slovníky.lingea.cz/spanelsko-cesky/celda/>> [citováno 23.11.2022]

²⁹⁴ Slovník Lingea <<http://www.slovníky.lingea.cz/spanelsko-cesky/celdilla/>> [citováno 24.11.2022]

²⁹⁵ Corona apicultura <<http://www.coronaapicultura.blogspot.com/2017/02/ojeando-celdillas-y-operculos.html/>> [citováno 23.11.2022]

ZIMNÍ HROZEN	BOLA INVERNAL ²⁹⁶ PIÑA ²⁹⁷ RACIMO ²⁹⁸
Útvar formován včelstvem za účelem udržet si v zimním období teplo. ²⁹⁹	Una bola de abejas dentro de la colmena que generan calor durante la invernada. ³⁰⁰

Obrázek č. 22: Zimní hrozen³⁰¹

Tento shluk včel je v češtině označován dvěma způsoby – *zimní hrozen* nebo *chomáč*. Vzhledem k tomu, že mají oba termíny totožný význam, jedná se o synonymní výrazy.

V momentě, kdy v zimním období klesne teplota uvnitř úlu na 13,9°C, začnou včely vytvářet *zimní hrozen*, kde se společně zahřívají bzučením a tím také chrání královnu. K této zimní aktivitě potřebují zásoby medu, jakožto zdroj energie.³⁰² Tvarem tohoto útvaru včely opravdu připomínají trs hroznového vína, toto pojmenování tak vzniklo na základě vnější podobnosti.

²⁹⁶ Brainly <<http://www.brainly.lat/tarea/12557982/>> [citováno 20.11.2022]

²⁹⁷ Vétó-pharma <<http://www.blog-veto-pharma.com/es/estan-tus-abejas-preparadas-para-el-invierno/>> [citováno 20.11.2022]

²⁹⁸ Aula Apícola Sierra de Hoyo <<http://www.aulaapicolahoyo.com/abejas-en-invierno/>> [citováno 18.11.2022].

²⁹⁹ Švamberský V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 70.

³⁰⁰ Aula Apícola Sierra de Hoyo <<http://www.aulaapicolahoyo.com/abejas-en-invierno/>> [citováno 18.11.2022]

³⁰¹ Švamberský V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství, str. 70.

³⁰² Včelařské stránky Leoše Dvorského

<http://www.dvorsky.leos.sweb.cz/CLANKY/teorie_a_praxe_zimovani.htm/> [citováno 16/11/2022]

Důležitou roli zde také hraje kontext, pokud se tedy jedná o odbornou včelařskou publikaci, je možný výskyt pouze substantiva *hrozen*, většinou se jedná o texty na téma zimování včel, kde se již předpokládá znalost tohoto termínu a nebude tak zaměňován s obecně užívaným významem *hrozen* ve smyslu *vinné révy*.³⁰³

Dalším možným názvem je *chomáč* (či *chumáč*),³⁰⁴ který taktéž vznikl na základě vnější podobnosti, je totiž definován jako „něco dohromady spojeného“ nebo jako jakýsi „chumel“,³⁰⁵ což vzhledově opravdu připomíná seskupení včel, které tvoří jeden celek za účelem zachování tepla v úlu v období zimy.

Českým variantám *hrozen* i *chomáč* odpovídá španělský ekvivalent *racimo*,³⁰⁶ který se v tomto kontextu poměrně často využívá. Jedná se o částečný ekvivalent, neboť jak již bylo řečeno, význam těchto termínů je závislý na kontextu.³⁰⁷

Ve španělštině se také lze setkat s výrazem *bola invernal*,³⁰⁸ přičemž *bola* znamená *koule* či *klubko*³⁰⁹ a *invernal* znamená *zimní*.³¹⁰ Opět se jedná o pojmenování na základě vnější podobnosti. V tomto případě se pravděpodobně jedná o úplný ekvivalent, vzhledem k tomu, že termín *bola invernal* nebyl nalezen mimo včelařskou terminologii.

Další možnou variantou je španělské označení *piña invernal*,³¹¹ slovo *piña* zde nese význam *šišky* či *ananasu*,³¹² oba svým tvarem připomínají zimní seskupení včel. Znovu tak hovoříme o vnější podobnosti. Tento španělský ekvivalent lze považovat za částečný, pokud jsou brány v úvahu jeho ostatní významy, které může reprezentovat. Nicméně spojení *piña invernal* ve smyslu *zimní šišky* či *zimního ananasu* není příliš běžné.

Španělské ekvivalenty *bola invernal* a *racimo* jsou běžné ve Španělsku.

Př: Cuando llega el invierno, las abejas se apilaban en la zona central de los panales, formando un ‘racimo’ de protección térmica. El objeto de este *racimo* o *bola invernal*, es el de mantener la

³⁰³ Slovník spisovného jazyka českého

<<http://www.ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledaj=Hledat&heslo=hrozen&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no/>> [citováno 28.4.2022]

³⁰⁴ BeeInfo.cz <<http://www.beeinfo.cz/zimni-chumac-vcel-a-jeho-teplota/>> [citováno 17.11.2022]

³⁰⁵ Slovník spisovného jazyka českého,

<<http://www.ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledaj=Hledat&heslo=chomáč&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no/>> [citováno 28.4.2022]

³⁰⁶ Slovník Lingea, www.slovníky.lingea.cz/spanelsko-cesky/racimo/ [citováno 18.11.2022]

³⁰⁷ Aula Apícola Sierra de Hoyo <<http://www.aulaapicolahoyo.com/abejas-en-invierno/>> [citováno 18.11.2022]

³⁰⁸ Brainly <<http://www.brainly.lat/tarea/12557982/>> [citováno 20.11.2022]

³⁰⁹ Slovník Lingea, www.slovníky.lingea.cz/spanelsko-cesky/bola/ [citováno 20.11.2022]

³¹⁰ Slovník Lingea, www.slovníky.lingea.cz/spanelsko-cesky/invernal/ [citováno 20.11.2022]

³¹¹ Véto-pharma <<http://www.blog-veto-pharma.com/es/estan-tus-abejas-preparadas-para-el-invierno//>> [citováno 20.11.2022]

³¹² Slovník Lingea, www.slovníky.lingea.cz/spanelsko-cesky/piña/ [citováno 20.11.2022]

temperatura de la comunidad con el fin de superar el duro invierno aprovechando las reservas de alimento almacenadas durante el resto del año en los panales.³¹³

Termín *piña* byl také nalezen na španělské včelařské internetové stránce:

A diferencia de las abejas silvestres, las colonias de abejas melíferas de nuestras colmenas no hibernan. Se reúnen dentro de la colmena, formando una *piña*, y concentran sus reservas y energía con el fin de mantener la temperatura de la colonia.³¹⁴

Na základě provedené analýzy lze závěrem shrnout, že všechny zmíněné španělské ekvivalenty jsou přijatelné a v oboru včelařství se ve Španělsku využívají bez rozdílů.

³¹³ Aula Apícola Sierra de Hoyo <http://www.aulaapicolahoyo.com/abejas-en-invierno/#:~:text=E1%20objeto%20de%20este%20racimo%20o%20bola%20invernal%2C,durante%20el%20resto%20del%20año%20en%20los%20panales/> [citováno 24.11.2022]

³¹⁴ Véto-pharma <<http://www.blog-veto-pharma.com/es/estan-tus-abejas-preparadas-para-el-invierno/>> [citováno 25.11.2022]

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo propojení teoretických lingvistických znalostí, týkajících se zejména terminologie, a odborných poznatků z oblasti včelařství za účelem vzniku přehledného česko-španělského včelařského glosáře a následné analýzy uvedené terminologie, a to vzhledem k nedostatku česko-španělské literatury zaměřené na včelařství.

Při hledání vhodných významových protějšků v uvedených jazycích byly nejčastěji srovnávány termíny uvedeny v českých a španělských včelařských glosářích. Tento postup vyžadoval alespoň elementární znalosti z oblasti včelařství.

Vzhledem k tomu, že předmětem analýzy byly také termíny pro české vynálezy, které ve Španělsku zatím nejsou známy, bylo nutné pro ně navrhnout možné ekvivalenty ve španělštině (*termosolární strop – tapa termosolar*).

Na základě provedené analýzy bylo zjištěno, že většina včelařských termínů jsou substantiva doplněna adjektivy, která je dále specifikují. V takových případech je adjektivum klíčové, neboť společně se substantivem, které je mnohdy polysémní, dotváří úplný ekvivalent, který nevyžaduje zařazení do kontextu pro pochopení významu. Z uvedené včelařské terminologie se jednalo např. o termín *fondo sanitario*.

Vybrané včelařské termíny jsou ve většině případů víceslovné (*kočovní úl – colmena trashumante, mateří mřížka – rejilla excludora*), jednoslovné termíny tvoří menší část analyzovaného vzorku (např. *česno – piquera, oddělek – núcleo*). Vyskytují se také termíny, které jsou v češtině jednoslovné (*brt*) a ve španělštině víceslovné (*árbol de abeja*). Stejným případem jsou také ekvivalenty *medomet – extractor de miel, plodiště – cámara de cría*. Analyzovány byly také jednoslovné termíny, které mají ve španělštině více ekvivalentů, např. *včelař – abejero, apicultor, colmenero*; nebo *včelnice – apiario, colmenar*.

Překlad včelařské terminologie vyžadoval téměř roční studium základních informací o včelařství a moderních teoriích týkajících se tohoto oboru. Ačkoliv se ve včelařské terminologii vyskytují obecně známé termíny (např. *vosk*), jejichž význam je snadné dohledat ve slovnících, většina této terminologie obsahuje termíny, které v rámci laické veřejnosti nejsou běžně známy a ve slovnících dostupné (např. *studená stavba*)

Jak je již zmíněno, cílem této práce bylo také zpracování česko-španělského glosáře v oblasti včelařství. Tento glosář je uveden v příloze této diplomové práce, nicméně se vzhledem k náročnosti takové odborné terminologie jedná pouze o výběr nejdůležitějších a

nejčastěji užívaných termínů, který by bylo možné do budoucna rozšířit o další včelařské termíny, a to jak ty existující, tak o jejich možné návrhy.

Tento glosář vznikl za účelem uvedení českého vynálezu (*termosolárního úlu*) na španělský trh, přičemž se nejedná o jeho jediné využití. Glosář by také mohl sloužit českým včelařům při jakékoliv potencionální spolupráci se španělskými (či latinskoamerickými) včelaři. Dále by usnadnil práci překladatelům odborné literatury v oblasti včelařství, ať už při překladu odborných článků, tak i knih (např. dvoudílné série *Myslet jako včela* a *Včelařit jako včela* od doktora Romana Linharta, včelaře, vynálezce *termosolárního úlu*, entomologa, který se specializoval na problematiku evoluční biologie včely medonosné, její sociobiologii, etoekologii, a také epizootologii závažných chorob včel a včelího plodu.)

Mimo jiné by mohl být také užitečným podkladem pro tlumočníky na mezinárodních včelařských konferencích či kongresech, konkrétně např. *Congreso Mundial de Apicultura Apimondia 2023*, který se uskuteční 4.-7. září 2023 v Santiagu de Chile. V tomto případě by v rámci přípravy na tento kongres byla vhodná podrobnější analýza španělské včelařské terminologie na americkém kontinentě.

Tato práce by mohla sloužit jako určitý impuls ke zpracování podobných prací, na zpracovanou terminologii by se dalo velmi dobře navázat a pokračovat tak ve sběru lexika v oblasti včelařství. Dalším cílem bylo také vyslat určitou zprávu apelativního charakteru a připomenout tímto důležitost role ekologie v současném světě. Návrat k přírodě je ve 21. století, v zájmu zachování naší planety, nevyhnutelný.

Prostřednictvím odborných prací podobného charakteru dochází ke zpřístupňování aktualizovaných a nových poznatků do dalších a dalších jazyků, čímž jsou znalosti a nové postupy šířeny do stále většího povědomí odborné i laické veřejnosti, neboť jak již bylo řečeno na začátku této práce, jazyk je velmi důležitým klíčem k šíření (nejen) vědeckých informací.

Resumé

The goal of this thesis was the connection of linguistic knowledge from the area of terminology and lexicography with apiculture findings, the intent being a creation of convenient Czech-Spanish glossary and a subsequent analysis of mentioned beekeeping terminology with regard to the absence of Czech-Spanish literature focused on apiculture. The chosen apiculture terms are in the most cases multi-word.

The mentioned glossary originated in an order to present a Czech invention (a *thermosolar hive*) to the Spanish market. This glossary could also serve to Czech beekeepers, during any protentional cooperation with Spanish (or Latin American) beekeepers. It could as well be used by translators of literature in the area of beekeeping, whether while translating articles of books. Amongst other things, the glossary could be a useful basis for interpreters at international apiculture conferences or congresses, for example: *Congreso Mundial de Apicultura Apimondia 2023*, which will be held from 4th to 7th of September 2023 in Santiago de Chile.

Seznam zdrojů a literatury

- ALBIR, A. H. (2001). Traducción y traductología. Cátedra.
- Diccionario esencial santillana de lengua española, 1991, SANTILLANA, S.A. Elfo, 32 – 28027 Madrid.
- EZQUERRA, M. A. (1993). La formación de palabras en español (Vol. 8). Arco libros.
- HAUSER, P. (1970). Nauka o slovní zásobě a tvoření slov. Statní pedagogické nakladatelství.
- HAUSER, P. (1980). Nauka o slovní zásobě. SPN.
- KNITTLOVÁ, D.; GRYGOVÁ, B.; ZEHNALOVÁ, J. (2010) Překlad a překládání. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta.
- LINHART, R. (2018). Myslet jako včela. Mladá fronta.
- LIŠKOVÁ, M., & Šemelík, M. (Eds.). (2019). Jak se píše slovníky, aneb, Lexikografie pro každého. NLN.
- MARTÍNEZ, S. M., & Benítez, P. F. (2008). Terminología para traductores e intérpretes. Ediciones Tragacanto.
- MODERNÍ VČELARĚ. XIX. Opatovice: Pracovní společnost nástavkových včelařů CZ, 2022. ISSN 1214-5793., 08/22, str.12.
- POPOVIČ, A. (1983). Originál-preklad: interpretačná terminológia. Tatran.
- POŠTOLKOVÁ, B. (1984). Odborná a běžná slovní zásoba současné češtiny (Vol. 84). Academia.
- POŠTOLKOVÁ, B., ROUDNÝ, M., & TEJNOR, A. (1983). O české terminologii (Vol. 2). Academia.
- RODRÍGUEZ, F. C. (2001). Introducción a la lexicografía española. Univerzita Palackého v Olomouci.
- ROOT, A. I., & ROOT, E. R. (1923). El ABC y XYZ de la apicultura.
- ŠVAMBERK V. (2016). Včelařský výkladový slovník. Májův spolek pro rozvoj včelařství.
- USABIAGA ARROYO, J., GALLARDO NIETO, J. L., & CAJERO AVELAR, S. (2002). Patología apícola (No. IICA-L73-17). SAGARPA, México, DF (México) Programa Nacional para el Control de la Abeja Africana, México, DF (México) IICA, México, DF (México).

Elektronické zdroje

VČELAŘSTVÍ HAVLÍČKOVI <<http://www.vcelarstvihavlickovi.cz/Nastavek-palubkovy-37x30-Cechoslovak-d497.htm/>> [citováno 16.10.2022.]

MATERIAL DE APICULTURA, <<http://www.materialdeapicultura.com/glosario-de-terminos/>> [citováno 2/10/2022]

EUROPEAN E-JUSTICE <http://www.e-justice.europa.eu/119/CS/glossaries_and_translations#:~:text=„Glosár“%20je%20abecední%20seznam%20termínů,podobného%20významu%20v%20jiném%20jazyce/> [citováno 29.11.2022]

CONCEPTO DEFINICIÓN <<http://www.conceptodefinicion.de/glosario/>> [citováno 29.11.2022]

SIGNIFICADOS <<http://www.significados.com/glosario/>> [citováno 29.11.2022]

TESIS Y MÁSTERS <<http://www.tesisymasters.com.ar/que-es-un-glosario/>> [citováno 29.11.2022]

AGRICULTURA ECOLÓGICA <http://www.infoagro.com/agricultura_ecologica/apicultura.htm> [citováno 15/4/2022].

PATOLOGIAS DE LAS ABEJAS. <<http://www.abejas.org/las-abejas/patologias-de-las-abejas/varroosis-parte-1/>> [citováno 2/4/2022]

TERMOSOLÁRNÍ ÚL, Apis Innovation <<http://www.termosolarniul.cz/>> [citováno 1/3/2022].

GOBIERNO DE ESPAÑA, MINISTERIO DE AGRICULTURA, PESCA Y ALIMENTACIÓN. <<http://www.mapa.gob.es/es/agricultura/temas/default.aspx/>> [citováno 1/3/2022].

BUSH FARMS <http://www.bushfarms.com/es_beesterms.htm/> [citováno 9.11.2022]

DEPARTMENT OF ENTOMOLOGY <<http://www.ento.psu.edu/news/summary-of-pollinator-health-challenges-a-bee2019s-perspective/>> [citováno 9.11.2022]

LIDOVÁ ARCHITEKTURA <<http://www.lidova-architektura.cz/osidleni-stavby/typy-staveb/brtnictvi-historie/>> [citováno 9.11.2022]

GLOSARIO DE TÉRMINOS UTILIZADOS EN APICULTURA, MINISTERIO DE EDUCACIÓN, CULTURA Y DEPORTE: <http://www.incual.educacion.gob.es/documents/20195/1873855/AGA546_3+-+A_GL_Documento+publicado/d26b36eb-2bd2-4022-b45f-f62055fa58a7> [citováno 28/4/2022], str. 5

MEL DO ENXAMIO <<http://www.omeldoexamio.es/2016/02/16/que-es-una-colmena-y-su-estructura/>> [citováno 25.11.2022]

VČELAŘÍK.CZ <<http://www.vcelarik.cz/umisteni-cesna-vceliho-ulu/>> [citováno 8.11.2022]

ZÁKLADNÍ ORGANIZACE ČSV NECHANICE <<http://www.vcelarinechanice.cz/a/dratovani-ramku-clanek-od-profrndralese-macelu-drsc-53/>> [citováno 6.12.2022]

COMUNIDAD DE FOROS DE APICULTURA <<http://www.salines.mforos.com/1949906/11485694-alambrado-de-cuadros-opiniones/>> [citováno 6.12.2022]

APIDECANT <<http://www.apidecant.com/producto/colmena-perfeccion-trashumante-con-tablero-fenolico/>> [citováno 22.11.2022]

LEVNÉ VČELÍ ÚLY <<http://www.levnevceliuly.cz/kocovne-vcelareni/>> [citováno 22.11.2022]

LA CASA DE LA MIEL <<http://www.lcmiel.com/trashumancia-de-colmenas/>> [citováno 22.11.2022]

ČESKÝ SVAZ VČELAŘŮ, OKRESNÍ ORGANIZACE BRNO – MĚSTO <<http://www.vcelaribrno.cz/kocovani.html/>> [citováno 22.11.2022]

LA TIENDA DEL APICULTOR <<http://www.latiendadelapicultor.com/blog/identificar-los-tipos-de-celdas-reales/>> [citováno 6.11.2022]

VČELÍ STRÁŽ <<http://www.vcelistraz.cz/news/matecnik/>> [citováno 20/11/2022]

ECOCOLMENA <<http://www.ecocolmena.org/tipos-de-celdas-reales-que-hay-en-la-colmena/>> [citováno 21.11.2022]

PARTESDEL.COM <http://www.partesdel.com/partes_de_una_colmena.html/> [citováno 2/12/2022]

VČELAŘSTVÍ ŠIMEK <<http://www.vcelarstvi-simek.cz/vcelarsky-slovnicek/>> [citováno 2/12/2022]

APICULTURA Y MIEL <<http://www.apiculturaymiel.com/apicultura/que-es-el-excluidor-de-reinas-ventajas-desventajas-manejo/>> [citováno 2/12/2022]

LA TIENDA DEL APICULTOR <<http://www.latiendadelapicultor.com/blog/glosario-apicultura/alza/>> [citováno 4/12/2022]

EL DICCIONARIO VISUAL <<http://www.infovisual.info/es/biologia-animal/colmena/>> [citováno 10.11.2022]

<<http://www.bing.com/images/search?view=detailV2&ccid=NoQ%2bX2dq&id=CFE1383C1C62EFC86B8C91D65C82EFDDDB7F6367D&thid=OIP.NoQ-X2dq8TddLzeh0gZsSgHaE4&mediaurl=https%3a%2f%2fh.bing.com%2fth%2fid%2fR.368>>

[43e5f676af1375d2f37a1d2066c4a%3frik%3dfTb2t93vglzWkQ%26riu%3dhttp%253a%252f%252fwww.ikonet.com%252fes%252fdiccionariovisual%252fimages%252fesp%252fcolmena-108410.jpg%26ehk%3djdkWDncSDrQcppfvkms%252bpNsJ4U8TIjrdxsFbdz2j%252fzA%253d%26risl%3d%26pid%3dImgRaw%26r%3d0&exph=527&expw=800&q=partes+de+colmena+respiradero&simid=608036325888515339&FORM=IRPRST&ck=1EDDEE59347BD228280EE8F3E1D4268C&selectedIndex=5&ajaxhist=0&ajaxserp=0/](http://www.ikonet.com/fries/Tb2t93vglzWkQ%26riu%3dhttp%253a%252f%252fwww.ikonet.com%252fes%252fdiccionariovisual%252fimages%252fesp%252fcolmena-108410.jpg%26ehk%3djdkWDncSDrQcppfvkms%252bpNsJ4U8TIjrdxsFbdz2j%252fzA%253d%26risl%3d%26pid%3dImgRaw%26r%3d0&exph=527&expw=800&q=partes+de+colmena+respiradero&simid=608036325888515339&FORM=IRPRST&ck=1EDDEE59347BD228280EE8F3E1D4268C&selectedIndex=5&ajaxhist=0&ajaxserp=0/) [citováno 10.11.2022]

VČELKY.CZ

<http://www.vcelky.cz/ocka.htm#:~:text=Včely%20na%20očku%20Očka%20jsou%20vedlejší%20vstupní%20otvory,Tím%20do%20značné%20míry%20ovlivňují%20místo%20kladení%20matky/> [citováno 10.11.2022]

MOJE VČELARSTVÍ <http://www.moje-vcelarstvi.cz/clanek/20-vceli-oddelky/> [citováno 28.4.2022]

VČELAR-BECHYNĚ, <http://www.vcelar-bechyne.cz/vcelarsky-slovnicek/panenske-dilo.html/> [citováno 29/3/2022]

DOMÁCÍ VČELARSTVÍ, <http://www.domaci-vcelarstvi.cz/vcelarska-terminologie.html/> [citováno 2/4/2022]

VČELÍ KAŠE E-STRÁNKY <http://www.vcelikase.estranky.cz/clanky/plastev.html/> [citováno 2/4/2022]

VČELARSTVÍ THOMAYER <http://www.vcelarstvi-thomayer.cz/shop/vcelarske-potreby/voskove-mezisteny/cisty-vceli-vosk-panensky/#:~:text=Panenský%20%28čerstvě%20vystavěný%29%20vosk%20C%20který%20nebyl%20zatím%20zakladen,může%20být%20vosk%20až%20černý%20a%20velmi%20tvrdý/> [citováno 28/4/2022]

ECOLOGÍZATE.ES <http://www.ecologizate.es/cera-abeja-natural/> [citováno 28.4.2022]

VČELARSTVÍ SEDLÁČEK

<http://www.vcelarstvisedlacek.cz/vcelareni.php?id=1202493275&cat=jak-vcelarite-a-rozclenujete-ul--polstar,-plodiste,-mednik-vcel,-mednik-vcelare#/> [citováno 21/11/2022]

APICULTURA

http://www.apicultura.fandom.com/wiki/Cuadro_de_cría#:~:text=Se%20denomina%20cuadros%20de%20cría%20a%20los%20cuadros,denominar%20marco%20de%20cría%20sellada%20o%20cría%20operculada/ [citováno 23.11.2022]

MI RIO VERDE <http://www.mirioverde.com/regional/llaman-a-la-población-a-no-destruir-enjambres-de-abejas/> [citováno 23.11.2022]

DOMÁCÍ VČELARSTVÍ <http://www.domaci-vcelarstvi.cz/o-vcelach/rojeni.html/> [citováno 23.11.2022]

MATERIAL DE APICULTURA <<http://www.materialdeapicultura.com/prevencion-y-control-del-enjambrazon/>> [citováno 29/11/2022]

PROYECTOS FIN DE CARRERA <<http://www.proyectosfindecarrera.com/temperatura-colmenas.htm/>> [citováno 22.10.2022]

VČELÍ FARMA SMRŽOV <<http://www.slov.vcelysmrzov.cz/s/381-studena-stavba.htm/>> [citováno 22.10.2022]

ECURED <http://www.ecured.cu/Colmena_vertical/> [citováno 2.11.2022]

APICULTORS GIRONINS ASSOCIATS <<http://www.aga.cat/index.php/es/articulos/articulos-de-interes/varios/1011-horfandad-espacio-humo-edad-vuelos-temperatura-y-humedad/>> [citováno 13.11.2022]

ČESKÉ NÁPADY <<http://www.ceskenapady.cz/stavba-vceliho-ulu-cnp-1144-8336.html/>> [citováno 3.11.2022]

APRENDIENDO DE LA APICULTURA <<http://www.apismelliferaturis.blogspot.com/2021/06/8-partes-basicas-de-una-colmena-una.html>> [citováno 22/11/2022]

APICULTURA Y MIEL. <<http://www.apiculturaymiel.com/apicultura/que-es-la-varroa-todo-que-ienes-que-saber-sobre-varroa-de-abejas/>> [citováno 2/4/2022]

FORTEA CERAS Y MIELES <<http://www.tienda.fortea.com/es/accesorios-colmena/1235-fondo-sanitario-colmena-alza-01001101.html/>> [citováno 24.11.2022]

MEDMEDMED.CZ <<http://www.medmedmed.cz/vcelarska-prislovi/>> [citováno 24.11.2022]

CORONA APICULTURA <<http://www.coronaapicultura.blogspot.com/2017/02/ojeando-celdillas-y-operculos.html/>> [citováno 23.11.2022]

IVČELARSTVÍ.CZ <<http://www.ivcelarstvi.cz/otevreny-plod/#:~:text=Vývoj%20včel%20-%20otevřený%20plod%20Jedná%20se%20o,stádium%20je%20tzv.%20zavíčkované%2C%20kdy%20je%20larva%20vzpřímená/>> [citováno 23.11.2022]

CAMPO GALEGO <<http://www.campogalego.es/como-dividir-una-colmena/>> [citováno 23.11.2022]

BRAINLY <<http://www.brainly.lat/tarea/12557982/>> [citováno 20.11.2022]

VÉTO-PHARMA <<http://www.blog-veto-pharma.com/es/estan-tus-abejas-preparadas-para-el-invierno/>> [citováno 20.11.2022]

AULA APÍCOLA SIERRA DE HOYO <<http://www.aulaapicolahoyo.com/abejas-en-invierno/>> [citováno 18.11.2022]

VČELARSKÉ STRÁNKY LEOŠE DVORSKÉHO <http://www.dvorsky.leos.sweb.cz/CLANKY/teorie_a_praxe_zimovani.htm/> [citováno 16/11/2022]

BEEINFO.CZ <<http://www.beeinfo.cz/zimni-chumac-vcel-a-jeho-teplota/>> [citováno 17.11.2022]

COLMENAS APIERLEA <<http://www.colmenasapierlea.com/productos/camara-de-cria-langstroth-fija-con-cuadros-hoffman/>> [citováno 4/12/2022]

Online slovníky:

SLOVNÍK SPISOVNÉHO JAZYKA ČESKÉHO,
<<http://www.ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=plemenáč&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no/>> [citováno 23.10.2022]

LATINSKÝ SLOVNÍK, <<http://www.latinsky-slovník.latinsky.cz/latinsko-cesky/>> [citováno 22.9.2022]

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, [en línea].
<<http://www.rae.es>> [citováno 3/4/2022]

SLOVNÍK LINGEA <<http://www.slovníky.lingea.cz/spanelsko-cesky/trashumante/>> [citováno 22.11.2022]

SLOVNÍK AFIXŮ UŽÍVANÝCH V ČEŠTINĚ <<http://www.slovníkafixu.cz/heslar/-ík/-ník/>>
[citováno 20/11/2022]

SEZNAM.CZ SLOVNÍK <http://www.slovník.seznam.cz/preklad/spanelsky_cesky/respiradero/>
[citováno 10.11.2022]

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Brť	22
Obrázek č. 2: Česno	23
Obrázek č. 3: Drátkování rámků (vlevo horizontální, vpravo vertikální)	24
Obrázek č. 4: Klíčka	26
Obrázek č. 5: Kočovní úl	27
Obrázek č. 6: Matečník	28
Obrázek č. 7: Mateří mřížka	30
Obrázek č. 8: Medomet	31
Obrázek č. 9: Nástavek	32
Obrázek č. 10: Očko	33
Obrázek č. 11: Oddělek	35
Obrázek č. 12: Plodiště	38
Obrázek č. 13: Plodový rámeček	39
Obrázek č. 14: Roj	40
Obrázek č. 15: Studená stavba	42
Obrázek č. 16: Teplá stavba	44
Obrázek č. 17: Termosolární strop	45
Obrázek č. 18: Varroa dno	47
Obrázek č. 19: Včelař	48
Obrázek č. 20: Včelnice	53
Obrázek č. 21: Zavíčkovaný plod	56
Obrázek č. 22: Zimní hrozen	59

Seznam grafů

Graf č. 1: Abejero	50
Graf č. 2: Apicultor	51
Graf č. 3: Colmenero	52
Graf č. 4: Apiario	54
Graf č. 5: Colmenar	55

Seznam příloh

Příloha 1: Česko-španělský včelařský glosář

Anotace

Jméno a příjmení autora: Bc. Kristýna Petrovská

Název katedry a fakulty: Katedra romanistiky, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého
v Olomouci

Název práce: Analýza česko-španělské terminologie v oblasti včelařství

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Ondřej Klabal, PhD.

Počet znaků: 130 965

Počet stran: 75

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 17

Počet elektronických zdrojů: 67

Klíčová slova: Terminologie, překlad, ekvivalent, lexikografie, včelařství, termosolární úl, glosář

Charakteristika práce: Tato diplomová práce se zabývá analýzou česko-španělské terminologie v oblasti včelařství. V teoretické části jsou objasněny termíny týkající se terminologie, lexikografie a včelařství. V praktické části je analyzována vybraná česko-španělská včelařská terminologie. Součástí této práce je také česko-španělský včelařský glosář.

Annotation

Author: Bc. Kristýna Petrovská

Name of the faculty and department: Department of the Romance Studies, Philosophical faculty, University of Palacký in Olomouc

Thesis title: Analysis of Czech-Spanish Terminology in the Field of Beekeeping

Thesis supervisor: Mgr. et Mgr. Ondřej Klabal, PhD.

Number of characters: 130 965

Number of pages: 75

Number of bibliography items: 17

Number of electronic sources: 67

Number of annexes: 1

Keywords: Terminology, translation, equivalent, lexicography, beekeeping, thermosolar hive, glossary

Annotation: This thesis deals with analysis of Czech-Spanish terminology in the field of beekeeping. In the theoretical part the terms related to terminology, lexicography and beekeeping are explained. Later, in the practical part, selected Czech-Spanish terminology is analysed. In the absence of equivalents of the terms in Spanish, appropriate equivalents have been proposed. Thesis includes a glossary of Czech and Spanish terms.

Přílohy

Příloha č. 1: Česko-španělský včelařský glosář

Zpracovaný glosář uveden v této příloze je určen především českým uživatelům, zejména včelařům, kteří chtějí spolupracovat se španělskými včelaři, v čemž jim brání neznalost španělského jazyka. V současnosti se jedná pouze o výběr základních pojmů, které budou časem rozšířeny o složitější lexikum v oblasti včelařství.

<i>Česky</i>	<i>Španělsky</i>
BRŤ	ÁRBOL DE ABEJA
Strom, v jehož dutině se usídlilo včelstvo.	Un tronco de árbol vacío ocupado por las abejas.
ČESNO	PIQUERA
Vstupní otvor do úlu, který slouží také jako větrání.	Abertura en las colmenas para que las abejas puedan entrar y salir.
DRÁTKOVÁNÍ RÁMKU	ALAMBRADO DE CUADRO
Způsob fixace mezistěn, zpevnění včelího díla v rámku.	Sistema para sujetar bien la cera en el cuadro.
DÝMÁK	AHUMADOR
Včelařský nástroj, využíván při manipulaci se včelstvem.	Instrumento que usa humo para tranquilizar las abejas
KLÍČKA	JAULITA
Pomůcka, která slouží např. k izolaci matky od ostatních včel.	Jaulas pequeñas que sirven para aislar a una reina del resto de las abejas por varios motivos.
KOČOVÁNÍ	TRASHUMANCIA
Přesouvání úlů.	Mover las colmenas.
KOČOVNÝ ÚL	COLMENA TRASHUMANTE
Úl, který je přizpůsoben převážení za účelem lepší snůšky.	Tipo de colmena para ir de un sitio a otro para buscar floraciones.

KRÁLOVNA, MATKA	REINA
Nejdůležitější jedinec samičího pohlaví.	Abeja hembra, madre de la colonia.
LOUČKA (horní, dolní, boční)	BARRA (superior, inferior, lateral)
Laťky, které tvoří rámeček.	Partes del cuadro.
MATEČNÍK	REALERA, CELDA REAL, CACAHUATE (Mex.)
Buňka, která slouží k vývinu královny.	Celda donde se desarrolla la reina.
MATEŘÍ KAŠIČKA	JALEA REAL
Potrava larev včel.	Sustancia producida por abejas para alimentar las larvas.
MATEŘÍ MŘÍŽKA	REJILLA EXCLUIDORA
Mřížka, která udržuje matku v plodišti, zabraňuje, aby zakladla medník.	Tipo de rejilla, impide que la reina coloque sus huevos en alzas melarias.
MEDOMET	EXTRACTOR DE MIEL
Přístroj, kterým se získává med z plástů, využitím odstředivé síly.	Aparato que sirve para exprimir la miel de los panales.
MEDNÍK	PANAL/ZONA DE MIEL
Prostor k uložení medu.	Conjunto de celdas de cera, dentro de las cuales se almacena la miel.
NÁSTAVEK	ALZA
Úlový truhlík, do něhož se zavěšují rámkové plásty.	Cajón de la colmena donde se colocan los cuadros.
OČKO	RESPIRADERO
Otvor do nástavku, který má význam přídavného česna.	Entrada de la colmena colocada en la alza.
ODDĚLEK	NÚCLEO
Nové včelstvo, které vzniklo odebráním ze starého včelstva a plástů.	Conjunto de pocas abejas con una reina para crear nueva colonia de abejas.
PANENSKÉ VČELÍ DÍLO	PANALES RECIÉN CONSTRUIDOS

Čerstvě sestavené včelí plásty, do nichž včely nenakladly vajíčka nebo nepřinesly pyl.	Panal recién contruido donde solo se guarda la miel y es más bien de color amarillo claro, casi blanco.
PLODIŠTĚ	CÁMARA DE CRÍA
Část úlu, která slouží královně na kladení vajíček.	Un cajón donde se almacena la miel y desarrollan los estados inmaduros.
PLODOVÝ RÁMEK	CUADRO DE CRÍA
Rámek, který se nachází v plodišti.	Cuadro usado en la cámara de cría.
RÁMEK	CUADRO
Konstrukce, která uzavírá plást.	Parte de colmena de madera que tiene una hoja de cera estampada.
ROJ	ENJAMBRE
Oddíl včelstva, který vylétl z úlu a hledá dutinu stromu, ve které by se mohl usadit.	Conjunto de abejas que abandonan su colonia original para establecer otra.
SNŮŠKA	PECOREO
Sběr a přinášení nektaru a pylu.	Recolección de néctar o polen.
STUDENÁ STAVBA	EXPOSICIÓN FRÍA
Rámky jsou v úlu uloženy příčně vzhledem k česnu.	Los cuadros están puestos de forma transversal a la piqueta.
TEPLÁ STAVBA	EXPOSICIÓN CALIENTE
Rámky jsou v úlu uloženy podélně ve vztahu k česnu.	Los cuadros están puestos de forma longitudinal a la piqueta.
TERMOSOLÁRNÍ STROP	TAPA TERMOSOLAR
Strop umístěn nad horním nástavkem úlu, který využívá solární energii k zahřívání úlu.	Tapa debajo del techo de la colmena, que sirve para calentar la colmena.
ÚL	COLMENA
Obydlí včel, zajišťující ochranu před vnějšími vlivy.	Lugar donde viven las abejas creado por el hombre
VARROA DNO	FONDO SANITARIO

Speciální typ dna úlu, které je určeno pro řešení varoázy.	Fondo que se utiliza para luchar contra el ácaro varroa.
VČELAŘ	APICULTOR, COLMENERO
Člověk, který chová včely.	Hombre que cultiva las abejas.
VČELÍ DÍLO	CONJUNTO DE PANALES DENTRO DE UNA COLMENA
Soubor všech plástů v úlu.	Todo lo que las abejas construyen de cera.
VČELNICE	APIARIO, COLMENAR
Pozemek, na kterém se nachází větší množství úlů.	Conjunto de colmenas instaladas en un lugar determinado.
ZAVÍČKOVANÝ PLOD	CRÍA CERRADA, OPERCULADA, CRÍA SELLADA
Překryté buňky, ve kterých se nachází plod.	Celda donde se encuentra la cría, que fue tapada por la abeja con una tapa.
ZIMNÍ HROZEN (CHOMÁČ)	BOLA INVERNAL, PIÑA, RACIMO
Útvar formován včelstvem za účelem udržet si v zimním období teplo.	Una bola de abejas dentro de la colmena que generan calor durante la invernada.